

Міністерство внутрішніх справ України
ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ

ГОЛОВНЕ СЛІДЧЕ УПРАВЛІННЯ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

**ПРОЦЕСУАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ
ТА АЛГОРИТМ ДІЙ ЩОДО ВИКОНАННЯ
ЗАПИТІВ ПРО МІЖНАРОДНУ ПРАВОВУ
ДОПОМОГУ У КРИМІНАЛЬНИХ СПРАВАХ
(ПРОВАДЖЕННЯХ)**

Науково-практичні рекомендації

Колектив авторів

За загальною редакцією
доктора юридичних наук, професора,
заслуженого юриста України
М. С. Цуцкїрїдзе

Дніпро
2025

УДК 343.1:341.44

П 78

*Рекомендовано Науково-методичною радою
Дніпровського державного університету
внутрішніх справ (протокол № 3 від 25.11.2025)*

РЕЦЕНЗЕНТИ:

В'ячеслав ЄДНАК – заступник начальника відділу нагляду
за додержанням законів органами Бюро економічної безпеки України
Дніпропетровської обласної прокуратури, доктор юридичних наук;

Євген ПАРШУТІН – начальник відділу міжнародного
поліцейського співробітництва ГУНП в Дніпропетровській області,
підполковник поліції.

**П 78 Процесуальні особливості та алгоритм дій щодо виконання
запитів про міжнародну правову допомогу у кримінальних
справах (провадженнях) : наук.-практ. рекомендації / кол. авт. ; за заг.
ред. д.ю.н., проф., засл. юриста України М. С. Цуцкїрїдзе. Дніпро :
Дніпров. держ. ун-т внутр. справ, 2025. 88 с.**

ISBN 978-617-560-112-9

У науково-практичних рекомендаціях на основі наукового висвітлення положень КПК України, відомчих та міжвідомчих нормативно-правових актів, ратифікованих Україною міжнародних договорів та узагальнення практики розглядаються поняття міжнародного співробітництва, форми надання відповідної правової допомоги. У межах стадії досудового розслідування звертається увага на процесуальні особливості виконання запитів від компетентних органів іноземних держав з надання міжнародної правової допомоги у їх кримінальних провадженнях слідчим органів Національної поліції України. Викладено алгоритм таких дій та надаються відповідні зразки процесуальних та інших документів, залежно від змісту доручення, клопотання щодо надання міжнародної правової допомоги у кримінальних провадженнях.

Для працівників Національної поліції, викладачів, ад'юнктів і курсантів закладів вищої освіти системи МВС України.

ISBN 978-617-560-112-9

© ДДУВС, 2025
© ГСУ НПУ, 2025
© Автори, 2025

ЗМІСТ

Автори	4
Вступ	5
1. Поняття міжнародної правової допомоги у кримінальних провадженнях, форми її надання	6
2. Положення кримінального процесуального законодавства України, інших нормативно-правових актів та міжнародних договорів, що визначають порядок виконання запитів про надання міжнародної правової допомоги у кримінальних провадженнях	10
3. Зміст, строки та порядок виконання запитів, що надходять від компетентних органів іноземних держав про надання міжнародної правової допомоги у кримінальних провадженнях	20
4. Вимоги щодо підготовки документів за результатами виконання запитів про правову допомогу у кримінальних справах, що надійшли від компетентних органів іноземної держави, та подальшого їх направлення до Офісу Генерального прокурора.....	29
Список використаних джерел	65
ДОДАТКИ	70

А В Т О Р И

Максим ЦУЦКІРІДЗЕ – перший заступник Голови Національної поліції України – начальник Головного слідчого управління, доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України (загальна редакція)

Артем ШЕВЧИШЕН – заступник начальника Головного слідчого управління Національної поліції України, начальник управління організації роботи та методичного забезпечення, доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України

Максим РОМАНОВ – начальник 3-го відділу (методичної роботи та правового забезпечення) управління організації роботи та методичного забезпечення Головного слідчого управління Національної поліції України, доктор філософії в галузі права

Андрій КРУШЕНИЦЬКИЙ – старший слідчий в особливо важливих справах 3-го відділу (методичної роботи та правового забезпечення) управління організації роботи та методичного забезпечення Головного слідчого управління Національної поліції України, доктор філософії в галузі права

Володимир ФЕДЧЕНКО – професор кафедри кримінального процесу факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування Національної поліції України Дніпровського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

Тетяна БАДАЛОВА – інспектор з дотримання прав людини відділу поліції № 2 Дніпровського районного управління № 1 Головного управління Національної поліції в Дніпропетровській області, доктор філософії в галузі права

ВСТУП

Регламентация міжнародного співробітництва у кримінальних провадженнях передбачена розділом IX Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України), що включає у себе п'ять глав, які регулюють загальні засади (положення) міжнародного співробітництва, у тому числі й порядок надання міжнародної правової допомоги слідчим у кримінальних провадженнях за запитом, який надійшов від компетентного органу іноземної держави.

Міжнародна правова допомога в кримінальних провадженнях надається не лише згідно з положеннями чинного КПК України, відомчих та міжвідомчих нормативно-правових актів України, але й відповідно до міжнародних договорів, ратифікованих Україною з питань правової допомоги у кримінальних провадженнях.

Відповідно до ст. 9 Конституції України чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною міжнародного законодавства України. Згідно зі ст. 19 Закону України «Про міжнародні договори України» від 29.06.2004 чинні міжнародні договори України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства і застосовуються у порядку, передбаченому для норм національного законодавства. Якщо міжнародним договором України, який набрав чинності в установленому порядку, встановлено інші правила, ніж ті, що передбачені у відповідному акті законодавства України, то застосовуються правила міжнародного договору.

З урахуванням цього у науково-практичних рекомендаціях розглядаються питання: поняття міжнародної правової допомоги в кримінальних провадженнях; процесуальні форми та вимоги щодо її надання в межах стадії досудового розслідування за запитом, що надійшов від компетентного органу іноземної держави; нормативно-правові джерела, що визначають порядок виконання таких запитів слідчими органів Національної поліції України. Строки виконання запитів, вимоги щодо підготовки відповідних документів (з наданням їх типових зразків) за результатами виконання запитів про правову допомогу в кримінальних провадженнях (справах), що надійшли від компетентних органів іноземної держави, і подальшого їх направлення до компетентного органу іноземної держави через Офіс Генерального прокурора України.

1. Поняття міжнародної правової допомоги у кримінальних провадженнях, форми її надання

Міжнародна правова допомога (МПД) є основою ефективного функціонування сучасної системи кримінальної юстиції, особливо в умовах транснаціональної злочинності. Її першочерговим завданням є захист особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень, забезпечення охорони прав, свобод та законних інтересів усіх учасників кримінального провадження. Ключовою функцією міжнародної правової допомоги є гарантування швидкого, повного та неупередженого розслідування і судового розгляду, як і виконання вироку. Це втілюється в імперативних вимогах, щоб кожний, хто вчинив кримінальне правопорушення, вина якого доведена у встановленому законом порядку, був притягнутий до кримінальної відповідальності в міру своєї вини. При цьому жоден невинуватий не був обвинувачений або засуджений і жодна особа не піддавалася необґрунтованому процесуальному примусу, а щодо кожного учасника була застосована належна правова процедура.

Згідно з нормами кримінального процесуального законодавства України, міжнародне співробітництво у кримінальних провадженнях можна визначити, як діяльність уповноважених на це правоохоронних органів та суду з уповноваженими органами іноземної держави щодо її звернення до України про надання міжнародної правової допомоги у їхньому кримінальному провадженні, шляхом проведення певних процесуальних дій на території України, чи звернення України до такої держави про надання правової допомоги у кримінальному провадженні, що здійснюється в Україні, шляхом проведення таких процесуальних дій на території іноземної держави. Вказане звернення про правову допомогу оформлюється у вигляді доручення чи клопотання, яке направляється з іноземної держави до України або з України до іноземної держави, – згідно з вимогами відповідного міжнародного правового акта та кримінального процесуального законодавства держав чи на засадах взаємності.

Рішення щодо надання правової допомоги компетентним органам іноземної держави у їх кримінальному провадженні, якщо такий запит надійшов, спочатку розглядається уповноваженим (центральним) органом України. Такими органами є: Офіс Генерального прокурора, якщо питання з надання правової допомоги вирішуються в стадії досудового розслідування; Міністерство юстиції, якщо питання з надання такої правової допомоги вирішуються на судовій стадії чи стадії виконання вироку. В окремих випадках, коли мова йде про надання

правової допомоги у справах про корупційні та фінансові злочини, до такого уповноваженого (центрального) органу закон відносить і Національне антикорупційне бюро (ст. 545 КПК України).

Офіс Генерального прокурора України щодо питань надання допомоги в межах досудового розслідування перевіряє запит та його додатки (якщо такі є) у плані дотримання вимог відповідного міжнародного договору, вимог взаємності у наданні допомоги у кримінальних провадженнях, вимог його обґрунтованості та дотримання національного законодавства такої держави, як і вимог кримінального, кримінального процесуального законодавства України.

За результатами перевірки, у виконанні вказаного запиту Офіс Генерального прокурора відмовляє: якщо з'ясується, що між Україною та іноземною державою, яка із запитом звернулася, не укладено міжнародного договору на надання такої правової допомоги, і до того ж держава, що звернулася, не забезпечує взаємності у наданні такої допомоги правоохоронним, судовим органам України; якщо виконання запиту суперечить положенням Конституції України і може завдати шкоду її інтересам; коли запит стосується вчиненого особою кримінального правопорушення, за яким відносно такої особи національним судом України вже прийнято рішення, яке набрало законної сили, або щодо такої особи за цим кримінальним правопорушенням в Україні проводиться досудове розслідування чи судовий розгляд; якщо кримінальне правопорушення, у межах якого сформовано запит, за законодавством України не є злочином і не передбачає кримінальної відповідальності; якщо існує загроза життю, здоров'ю такої особи чи застосування тортур щодо неї у зв'язку з виконанням запиту; якщо особа, щодо якої сформовано запит, кримінально переслідується компетентними органами такої держави за ознаками її раси, статі, кольору шкіри, політичних, релігійних переконань та інших переконань, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання чи за мовними ознаками (ст. 557 КПК України).

Після завершення перевірки запит (якщо відповідає всім вимогам) направляється разом з його додатками (якщо такі є) і вказівкою щодо забезпечення належного, повного та своєчасного його виконання до Головного слідчого управління Національної поліції України. Крім того, згідно з положеннями КПК України Офіс Генерального прокурора також уповноважений надавати і вказівку про можливість виконання такого запиту із застосуванням законодавства іноземної держави, якщо вказане передбачено відповідним міжнародним правовим актом, ратифікованим як Україною, так і цією державою (п. 2 ч. 1 ст. 558 КПК України).

Після отримання вказівки про виконання запиту Головне слідче управління Національної поліції, відповідно до наказу Національної поліції від 27.11.2015 № 127, організовує необхідну взаємодію підпорядкованого йому слідчого підрозділу і виконання ним запиту про правову допомогу, що надійшов від компетентного органу іноземної держави. Термін виконання запиту з моменту надходження його до безпосереднього виконавця, як правило, не може перевищувати одного місяця, але його продовження можливе з дозволу Офісу Генерального прокурора України, якщо виконання запиту вимагає проведення великих за обсягом процесуальних, перевірочних дій, або коли проведення таких дій неможливе без попереднього погодження їх у прокурора, в тому числі, коли для їх проведення вимагається й отримання у слідчого судді дозволу у вигляді відповідної ухвали (ч. 2 ст. 558 КПК України).

Водночас лише уповноважений (центральний) орган України з надання міжнародної правової допомоги може прийняти рішення щодо надання іноземній державі відповідних гарантій з виконання запиту, з питань можливої присутності представника компетентного органу іноземної держави під час виконання їх запиту про правову допомогу, яка буде надаватися на території України, про тимчасову передачу засудженої на території України особи, яка відбуває покарання, на територію іншої держави, для проведення з такою особою певних процесуальних дій в рамках їхнього кримінального провадження. Також лише Офіс Генерального прокурора приймає рішення щодо створення спільних слідчих груп з питань здійснення кримінальних проваджень у справах про злочини, вчинені транснаціональними злочинними групами та організаціями, протиправна діяльність яких завдала шкоду не лише Україні, а й іншим державам (ч. 4 ст. 554 КПК України).

Форми міжнародного співробітництва у кримінальних провадженнях положеннями кримінального процесуального законодавства України не обмежуються. До таких форм відносяться: 1) вручення документів (ст. 564 КПК); 2) виконання окремих процесуальних дій (ст. ст. 561-562 КПК); 3) виклик особи (ст. 566 КПК); 4) тимчасова передача підозрюваного, обвинуваченого, засудженого на територію іншої держави для проведення окремих процесуальних дій (ст. 565); 5) перейняття кримінального провадження (гл. 45 КПК); 6) визнання та виконання вироку судів іноземних держав та передача засуджених осіб (ст. 542, гл. 46 КПК); 6) екстрадиція (гл. 44 КПК).

У межах досудового розслідування правову допомогу за запитом компетентного органу іноземної держави Україна може надавати саме з питань вручення документів, виконання окремих процесуальних дій, передачі кримінального провадження на територію іноземної держави за

її запитом, а також з питань екстрадиції особи, яка кримінально переслідується та оголошена у міжнародний розшук іноземною державою, у зв'язку з чим затримана на території України.

Вручення документів, що надійшли від компетентного органу іноземної держави разом із запитом про надання такої допомоги шляхом вручення таких документів особі на території України, є однією з форм надання такої міжнародної правової допомоги. Слідчий, як один із суб'єктів виконання вказаного запиту, коли таке виконання йому доручено, має право викликати особу до себе в спосіб, передбачений ст. ст. 133, 135 КПК України, які визначають порядок вручення письмових (документів) повідомлень. У такому виклику додатково зазначається, що його здійснення відбувається у зв'язку з необхідністю надання правової допомоги компетентному органу іноземної держави та з дотриманням вимог, передбачених ст. 564 КПК України.

Виконання окремих процесуальних дій. Обсяг можливого виконання процесуальних дій, як і види документів, що можуть підлягати врученню за запитом компетентного органу іноземної держави щодо надання міжнародної правової допомоги у їхньому кримінальному провадженні, законодавством України не обмежується. Водночас такі дії повинні бути передбачені положеннями КПК України або у міжнародному, ратифікованому Україною договорі, з питань надання такої правової допомоги. А втім, якщо виконання запиту про надання вказаної правової допомоги за законодавством України вимагає отримання на це дозволу від прокурора або суду в порядку, передбаченому КПК України, то вказані дії проводяться лише після отримання відповідного дозволу. Його отримання є обов'язковим навіть тоді, коли законодавство іноземної держави, яка з цим запитом звернулася, наявність такого дозволу не вимагає (ч. 1 ст. 562 КПК України).

Переїняття (передача) кримінального провадження. Вказана форма надання міжнародної правової допомоги надається компетентними (правоохоронними) органами України у випадку, коли стосовно громадянина України, іноземця, особи без громадянства за вчинення злочину на території іноземної держави ведеться кримінальне провадження, але така особа вже перебуває на території України і не підлягає екстрадиції до іноземної держави з підстав, передбачених ч. 2 ст. 595 КПК України. Саме у такому випадку іноземна держава має право звернутися із запитом про надання правової допомоги у їхньому кримінальному провадженні шляхом його переїняття (з усіма речовими доказами) слідчими органами України для подальшого розслідування та прийняття відповідного підсумкового рішення щодо такої особи, з обов'язковим надісланням у подальшому завіреної копії такого рішення

відповідному компетентному органу іноземної держави, яка зверталася із запитом про перейняття кримінального провадження (ч. 6 ст. 598 КПК України).

Однак у перейнятті кримінального провадження за запитом компетентного органу іноземної держави може бути відмовлено, якщо в Україні судом ухвалено виправдувальний чи обвинувальний вирок за цим кримінальним правопорушенням відносно такої особи, і вирок вже виконується або ж особа вже відбула таке покарання. Якщо щодо такої особи кримінальне провадження закрите (або у зв'язку з амністією чи помилуванням), то особу від відбування покарання звільнено за ухвалою суду. Також перейняття кримінального провадження не відбувається, якщо за законодавством України вже закінчилися строки давності щодо притягнення за вчинені злочини до кримінальної відповідальності (ст. 596 КПК України).

Екстрадиція є однією з форм міжнародної правової допомоги і містить у собі сукупність правових відносин компетентних уповноважених правоохоронних, судових органів України з уповноваженими компетентними органами іноземної держави щодо запиту про видачу оголошеного у міжнародний розшук підозрюваного, обвинуваченого, засудженого за вчинення ним злочину, з метою його притягнення до кримінальної відповідальності або виконання вироку, що здійснюється на основі нормативно-правових актів міжнародного та національного рівня таких держав. За допомогою екстрадиції, як однієї з форм міжнародної правової допомоги у кримінальному провадженні, в кожному конкретному випадку забезпечується невідворотність кримінальної відповідальності й покарання осіб, які вчинили злочин.

2. Положення кримінального процесуального законодавства України, інших нормативно-правових актів та міжнародних договорів, що визначають порядок виконання запитів про надання міжнародної правової допомоги у кримінальних провадженнях

Міжнародна правова допомога у кримінальних провадженнях є невід'ємним елементом ефективної протидії та боротьби з транснаціональною злочинністю, корупцією та іншими формами злочинної діяльності.

Україна, як учасник міжнародного співтовариства, сформувала широку договірно-правову базу, що дозволяє її компетентним органам (прокуратура, органи досудового розслідування, суд) ефективно співпрацювати з відповідними компетентними органами та установами

багатьох країн світу для отримання необхідних доказів, видачі правопорушників (екстрадиції) та здійснення інших форм міжнародної правової допомоги під час такої взаємодії.

Правову основу міжнародної співпраці у сфері кримінального судочинства становлять:

1) Конституція України, що регламентує загальновизнані засади і норми міжнародного права, а чинні міжнародні договори України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, визнаються як частина національного законодавства;

2) Кримінальний процесуальний кодекс України (розділ IX «Міжнародне співробітництво у кримінальному провадженні»), що деталізує процедури підготовки та виконання таких запитів уповноваженими на те компетентними органами та їхніми посадовими особами;

3) міжнародні багатосторонні, двосторонні договори, угоди з питань правової допомоги в кримінальних провадженнях;

4) спеціальні закони України та відомчі й міжвідомчі нормативно-правові акти.

Договірний масив України умовно поділяється на багатосторонні та двосторонні міжнародні договори. Провідну роль у регламентації такої співпраці відіграють багатосторонні договори, а саме конвенції, що створюють єдині стандарти для широкого кола держав-підписантів:

1) Європейська конвенція про взаємну допомогу в кримінальних справах 1959 року (далі – Конвенція). Вона є найсуттєвішою складовою співробітництва у європейському просторі, що передбачає та визначає основні механізми обміну інформацією та доказами у кримінальних провадженнях. Додатковий протокол 1978 року та Другий Додатковий протокол 2001 року до Конвенції суттєво модернізували її положення зокрема: запровадили прямі зносини між органами влади, використання відеоконференцій та спростили порядок застосування спеціальних методів розслідування;

2) Європейська конвенція про видачу правопорушників 1957 року (екстрадиція). Вона разом із Додатковими протоколами 1975 та 1978 років встановлює умови та процедури видачі осіб, які вчинили кримінальні правопорушення, з обов'язковим дотриманням принципу заборони видачі за політичні злочини та принципу подвійної кримінальності;

3) Конвенція про передачу засуджених осіб 1983 року та Додатковий протокол до неї 1997 року. Вони регламентують питання щодо здійснення передачі засудженої однією державою особи для відбування призначеного покарання на територію іншої держави,

громадянином якої є засуджений, якщо останній про це виявив власне бажання, або якщо через похилий вік, психічні чи фізичні вади засудженого, держава, яка винесла вирок, та держава (виконання вироку), громадянином якої є засуджений, згодні за клопотанням законного представника засудженого на таку передачу;

4) Європейська конвенція про передачу провадження у кримінальних справах 1972 року, що регламентує передачу кримінального провадження з однієї держави до іншої для його завершення;

5) Конвенція про екстрадицію 1933 року, до якої приєдналася і Україна, ратифікувавши її положення у 2022 році. Цей багатосторонній міжнародний нормативний акт регламентує питання щодо надання чи отримання допомоги з питань екстрадиції особи у переважній більшості держав Західної півкулі, таких як: Гондурас, США, Сальвадор, Домініканська Республіка, Гаїті, Аргентина, Венесуела, Парагвай, Панама, Мексика, Болівія, Гватемала, Бразилія, Еквадор, Нікарагуа, Колумбія, Чилі, Перу, Куба;

6) Конвенція про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних та кримінальних справах 1993 року, яка висвітлює питання щодо надання правової допомоги у цивільній, сімейній та кримінальній сферах на той час в межах співдружності незалежних держав. Але у зв'язку з розпочатою росією та підтриманою білоруссю воєнною агресією проти України наша держава з 1 грудня 2022 року призупинила та вийшла з дії цієї Конвенції у зносинах з цими країнами;

7) Європейська Конвенція про боротьбу з тероризмом 1997 року, що розглядає питання з надання міжнародної правової допомоги державам-підписантам з питань боротьби з тероризмом та видачі осіб-терористів і розтлумачує, які злочини не можуть вважатися такими, що вчинені з політичних мотивів;

8) Статут міжнародної організації кримінальної поліції (Інтерпол) від 13.06.1956, що набрав чинності в Україні 04.11.1992. Його положення спрямовані на забезпечення та підтримання найширшої взаємної допомоги між усіма органами кримінальної поліції в межах законодавства різних країн в дусі Загальної декларації прав людини, а також створення та розвиток всіх інституцій, які можуть ефективно сприяти попередженню та припиненню загально-кримінальних злочинів;

9) Конвенція про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, 1990 року, що розглядає питання з надання правової допомоги між державами-підписантами за вказаною категорією злочинів, з метою позбавлення злочинців доходів, одержаних незаконним шляхом, із застосуванням щодо них сучасних та ефективних

методів;

10) Конвенція ООН проти транснаціональної організованої злочинності 2000 року (Палермська конвенція) та Конвенція ООН проти корупції 2003 року (Конвенція у Меріді) є ключовими глобальними документами, які вимагають від держав-учасниць надання найширшої міжнародної правової допомоги у справах, пов'язаних з організованою злочинністю, відмиванням коштів та корупцією. Вони містять детальні положення щодо надання взаємної правової допомоги, здійснення екстрадиції, спільного розслідування, конфіскації доходів, отриманих злочинним шляхом;

11) типові договори ООН про взаємодопомогу в галузі кримінального правосуддя, про перейняття кримінального провадження та видачу особи (1990 р.), що слугують зразком для укладання двосторонніх угод.

Поряд з багатосторонніми актами Україна має значну кількість двосторонніх договорів (більше сорока) про правову допомогу в кримінальних провадженнях, укладених із державами ближнього і далекого зарубіжжя (наприклад, США, Німеччиною, Канадою, Китайською народною республікою, Польщею, Туреччиною, Чехією, Словенією, Бразилією та іншими). На сайті Офісу Генерального прокурора з їх змістом можна ознайомитися за посиланням <https://old.gp.gov.ua/ua/mijdvost.html>.

Для перевірки наявності певного міжнародного договору про правову допомогу у кримінальних провадженнях, його чинності та визначення особливостей регулювання питань з міжнародної правової допомоги можна також звертатися до інтернет-сайту Міністерства юстиції України, а також Верховної Ради України, на яких розміщені тексти всіх чинних міжнародних договорів з питань співробітництва у кримінальних провадженнях.

Особливості двосторонніх угод у тому, що вони більше деталізують і часто спрощують процедури такої співпраці, визначаючи обсяги, види правової допомоги та перелік повноважних органів. До того ж положення двосторонніх договорів, як правило, містять посилання на прямі зносини між центральними уповноваженими на такі зносини органами договірних сторін (Міністерством юстиції, Офісом Генерального прокурора), що прискорює процес виконання запитів та надання необхідної правової допомоги у кримінальних провадженнях. Крім цього, у випадку, якщо двосторонній договір передбачає більш сприятливі умови надання правової допомоги, ніж багатостороння конвенція, перевага надається положенням двостороннього договору.

До спеціальних законів щодо міжнародної співпраці у сфері

кримінального судочинства належать:

1) Про міжнародні договори України від 29.06.2004, яким передбачено порядок укладання Україною міжнародних договорів, їх дотримання, реєстрація, оприлюднення, а також контроль за виконанням положень міжнародних договорів. Ключовим принципом зазначеного є також необхідність врахування заяв та застережень запитуваної держави до відповідної міжнародної конвенції чи іншого договору, угоди з надання міжнародної правової допомоги (ст. ст. 552, 600 КПК України), що свідчить про пріоритет міжнародного договірної права над національним правом;

2) Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини від 23.02.2006. Цей закон регулює відносини, що виникають у зв'язку з обов'язком держави виконати рішення Європейського суду з прав людини у справах проти України, необхідність усунення причин порушення Україною Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та протоколів до неї, впровадження в українське судочинство та адміністративну практику європейських стандартів прав людини та створення передумов для зменшення кількості заяв до Європейського суду з прав людини проти України;

3) Про приєднання України (закон від 18.10.2022) до Конвенції про екстрадицію від 26.12.1993;

4) Про боротьбу з тероризмом від 20.03.2003, в якому поряд з іншими питаннями розглядаються і питання міжнародного співробітництва таких органів у сфері боротьби з тероризмом (Розділ VII Закону);

5) Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю від 30.06.1993 зі змінами та доповненнями на 20.06.2024. Стаття 7 цього Закону зазначає, що міжнародне співробітництво з питань боротьби з організованою злочинністю ґрунтується як на нормах чинного законодавства України, так і на нормах міжнародного права, міжнародних договорах та угодах, ратифікованих Верховною Радою України;

6) Про прокуратуру від 14.10.2014. Статтею 92 цього закону якого визначено, що органи прокуратури здійснюють співробітництво з компетентними органами інших держав з питань проведення процесуальних дій при розслідуванні кримінальних правопорушень, видачі осіб, які їх вчинили, прийнятті кримінального провадження та з інших питань, передбачених кримінальним процесуальним законодавством України та у міжнародних договорах, ратифікованих Верховною Радою України. У разі відсутності міждержавного договору з питань правової допомоги у кримінальних провадженнях

співробітництво у цій сфері здійснюється на підставі взаємних письмових гарантій Офісу Генерального прокурора та суміжного компетентного органу іноземної держави. Водночас наголошується, що співробітництво органів прокуратури з компетентними органами інших держав не може здійснюватися всупереч конституційним гарантіям України та її договірним зобов'язанням щодо прав людини;

7) Про Національну поліцію від 02.07.2015. Положення цього Закону серед іншого регламентують питання міжнародного співробітництва поліції та наголошують, що взаємовідносини у сферах діяльності поліції з відповідними органами інших держав та міжнародними організаціями базуються на міжнародних договорах, а також на установчих актах та правилах міжнародних організацій, членом яких є Україна (ст. 4 Закону);

8) Про оперативно-розшукову діяльність від 18.02.1992, у якому статтею 5¹ передбачено правові підстави і порядок здійснення міжнародного співробітництва в сфері оперативно-розшукової діяльності;

9) Про Національне антикорупційне бюро України від 14.10.2014. Згідно з його положеннями НАБУ поряд з іншою діяльністю у межах своєї компетенції здійснює і міжнародне співробітництво відповідно до законодавства та ратифікованих Україною міжнародних договорів.

До відомчих та міжвідомчих нормативно-правових актів, які також розглядають питання міжнародної правової допомоги у кримінальних провадженнях, належать:

1) наказ МВС України «Про організацію діяльності слідчих підрозділів Національної поліції України» від 06.07.2017 № 570. В розд. 6 цього документа наголошено, що слідчий під час проведення досудового розслідування повинен дотримуватися вимог Конституції України, КПК України та законів України, а також міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України;

2) наказ МВС України, Офісу Генеральної прокуратури, Національного Антикорупційного бюро України, Служби безпеки України, Державного бюро розслідування, Міністерства фінансів України, Міністерства юстиції України «Про затвердження Інструкції про порядок використання правоохоронними органами України інформаційної системи Міжнародної організації кримінальної поліції – Інтерпол» від 17.08.2020 № 613/380/93/228/414/510/2801/5;

3) наказ МВС України «Про затвердження Інструкції про порядок приймання-передавання осіб, які перебувають під вартою, на кордоні України та поза її межами» від 02.07.2015 № 794. Положення зазначеної інструкції розтлумачують такий порядок та наголошують, що вказаний

вид міжнародної правової допомоги у кримінальному провадженні здійснюється у відповідні строки на підставі доручення (звернення) Офісу Генерального прокурора, Міністерства юстиції України, повідомлення від Укрбюро Інтерполу або відповідної пенітенціарної служби України;

4) наказ МВС України «Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні» від 07.07.2017 № 575. В Інструкції розглядаються, зокрема, питання щодо співробітництва та взаємодії органів досудового розслідування з Департаментом міжнародного поліцейського співробітництва Національної поліції України з питань надання та отримання правової допомоги у кримінальних провадженнях;

5) наказ Міністерства юстиції України «Про затвердження Інструкції про порядок здійснення міжнародного співробітництва з питань взаємної правової допомоги, видачі правопорушників (екстрадиції), передачі (прийняття) засуджених осіб, виконання вироку та інших питань міжнародного співробітництва у кримінальному провадженні під час судового провадження» від 19.08.2019 № 2599/5;

6) Постанова Пленуму Верховного Суду України № 16 від 08.10.2004, якою розтлумачуються питання щодо застосування законодавства, що регулює порядок та строки затримання, арешту осіб, відносно яких вирішується питання про екстрадицію;

7) наказ МВС України «Про затвердження Положення про Департамент міжнародного співробітництва Міністерства внутрішніх справ України» 21.08.2020 № 620, яким визначено завдання, функції, повноваження та питання з організації діяльності вказаного департаменту;

8) наказ МВС України «Про затвердження Порядку ведення Державною міграційною службою України Довідково-інформаційного реєстру перекладачів, які можуть залучатися до кримінального провадження» від 11.03.2013 № 228.

Таким чином, ефективність міжнародної правової допомоги України забезпечується окремими положеннями Конституції, КПК України, ієрархічною системою міжнародних правових актів (конвенцій, договорів, угод), спеціальних законів, а також відомчих та міжвідомчих нормативно-правових актів України.

Запит у вигляді звернення, доручення, клопотання, прохання (встановленого зразка) від компетентного правоохоронного, судового органу іноземної держави про надання правової допомоги у їхньому

кримінальному провадженні, як правило, направляється на територію України, коли у кримінальному провадженні відповідного іноземного компетентного правоохоронного (судового) органу, який здійснює таке провадження, виникає необхідність здійснити на території України певні кримінальні процесуальні дії, прийняти певні процесуальні рішення чи виконати їх на території України, або отримати критично важливу інформацію щодо такого провадження.

Міжнародні двосторонні договори, конвенції, угоди про правову допомогу в кримінальних провадженнях, що ратифіковані Україною, як правило, регулюють такі основні аспекти міжнародного співробітництва з надання запитаної допомоги на території України за запитом іноземної держави, зокрема:

1) виконання окремих слідчих, процесуальних дій. Наприклад: проведення конкретних слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій (обшук, виїмка, тимчасовий доступ до речей і документів) на території України. Або з метою проведення допиту, слідчого експерименту, впізнання тощо здійснити виклик особи з території України на територію іноземної держави, як і виклик такої особи для проведення зазначених слідчих (розшукових) дій, коли особа перебуває за межами України (ст. 566 КПК України);

2) вручення документів (ст. 564 КПК України);

3) створення спільних (міждержавних) слідчих груп для розслідування злочинів, вчинених організованими групами та злочинними організаціями на території України й інших держав (ст. 571 КПК України); 4

) екстрадиція особи, яка оголошена у міжнародний розшук за запитом іноземної держави за вчинення злочину на її території та затримана на території України, і передається іноземній державі для подальшого кримінального переслідування затриманої особи та її покарання (гл. 44 КПК України);

5) тимчасова передача (видача) підозрюваної, обвинуваченої чи засудженої в Україні особи до іншої держави для проведення з нею компетентними органами такої держави певних слідчих, процесуальних дій та повернення її назад (ст. 565 КПК України);

6) перейняття кримінального провадження від іншої держави (ст. 595 КПК України) – передбачається у випадках, коли в здійсненні екстрадиції, затриманої на території України особи, яка перебуває у міжнародному розшуку за рішенням компетентного органу іноземної держави, яка цю особу розшукує для притягнення до кримінальної відповідальності чи відбуття покарання, компетентним органом України у видачі затриманої особи до іноземної держави відмовлено з підстав,

передбачених в КПК України, відповідному міжнародному правовому акті, і за наявності яких вказана особа екстрадиції не підлягає. Наприклад, особа є громадянином України і на цей час перебуває на її території, або є іноземцем, особою без громадянства, яка переховується на території України, а у разі її екстрадиції до держави, яка звернулася із таким запитом, їй загрожують тортури, смертна кара тощо. У такому випадку здійснюється запит до іноземної держави про передачу (переїняття) їх матеріалів кримінального провадження в Україну для подальшого провадження та вирішення його за кримінальним та кримінальним процесуальним законодавством України;

7) визнання та виконання в Україні вироку іноземного судового рішення, наприклад, виконання покарання, призначеного Міжнародним кримінальним судом щодо особи, відповідно до винесеного вироку з позбавлення волі, або позбавлення волі довічно (ст. 636 КПК України). Така форма міжнародної правової допомоги (співробітництва) здійснюється відповідно до розділу IX² КПК України та Римського статуту Міжнародного кримінального суду, ратифікованого Україною 21.08.2024.

Крім цього, сфера міжнародного співробітництва між державами може охоплювати обмін певною інформацією, що є критично важливим для вирішення завдань кримінального провадження. Наприклад, згідно з Європейською Конвенцією про інформацію відносно іноземного законодавства 1968 року держави обмінюються даними про норми національного права, що має велике значення для кваліфікації діянь та застосування належної правової процедури.

Водночас слід звернути увагу, що незважаючи на імперативний характер міжнародних зобов'язань, у задоволенні запиту про надання правової допомоги в кримінальному провадженні, який надійшов до іншої держави, може бути відмовлено у чітко визначених міжнародним та національним правом держави випадках. Так, аналіз ст. 2 Європейської конвенції про взаємну допомогу в кримінальних справах від 20 квітня 1959 р. демонструє ключові підстави такої відмови. І вони мають високу статистичну значущість у міжнародній практиці щодо їх застосування. Так, у виконанні запиту може бути відмовлено, якщо: 1) кримінальні правопорушення, щодо яких надійшов запит про надання міжнародної правової допомоги, мають політичний характер та є найбільш чутливими для суверенітету держави, бо скоєні з політичних мотивів або відносяться до фіскальних правопорушень; 2) виконання такого запиту може нести пряму загрозу суверенітету держави, безпеці, громадському порядку або іншим суттєвим інтересам країни.

Крім наведених міжнародно-правових підстав відмови у наданні компетентному правоохоронному (судовому) іноземному органу допомоги в кримінальних провадженнях, кримінальне процесуальне законодавство України передбачає також певні підстави для відмови у виконанні запиту. Пункт 2 частини 3 статті 557 КПК України надає можливість відмовити у виконанні запиту, якщо держава, що з ним звернулась, не забезпечує взаємності у цій сфері. Вказане положення щодо взаємності у наданні допомоги є фундаментальною гарантією такого балансу між державами-учасницями.

Таким чином, юридичною основою міжнародної правової допомоги виступають Конституція України (переважно міжнародні (двосторонні та багатосторонні) ратифіковані з цього питання договори), а також відповідні норми національного кримінального процесуального законодавства (наприклад, Розділ IX Кримінального процесуального кодексу України), а також положення відомчих, міжвідомчих нормативно-правових актів (Наказ, Інструкція, Розпорядження тощо), які розтлумачують та надають додаткові роз'яснення уповноваженим суб'єктам з питань міжнародної правової допомоги в кримінальних провадженнях.

У цілому до системи міжнародного співробітництва у кримінальних провадженнях відносяться такі загальні положення стосовно:

1) нормативного забезпечення, то міжнародна правова допомога регулюється не лише нормами КПК України, а й положеннями міжнародних (двосторонніх, багатосторонніх) ратифікованих договорів, які мають вищу юридичну силу;

2) міжнародної правової допомоги у кримінальних провадженнях, якій притаманний і принцип взаємності в її наданні, за яким держави за відсутності ратифікованих договорів надають одна одній допомогу з дотриманням взаємності, що вимагає підтвердження готовності запитуючої (держави) сторони, у випадку надання такої допомоги запитуваною (державою) стороною, надати аналогічну допомогу, якщо така потреба у майбутньому в неї виникне;

3) обмеженості кола дій, за яким співробітництво відбувається виключно у рамках визначеного кола необхідних процесуальних, слідчих (розшукових) дій та окремих заходів забезпечення кримінального провадження, що виключає можливість втручання у внутрішні справи запитуваної (держави) сторони;

4) формалізації документів передбачає, згідно з якою запит про

міжнародну правову допомогу може оформлюватися у вигляді доручення, клопотання, звернення. А якщо правова допомога відбувається у рамках взаємодії з міжнародним кримінальним судом, то її оформлення передбачає складання прохання про це;

5) компетенції суб'єктів, що передбачає чітко визначене їхнє коло, наприклад: Офіс Генерального прокурора, Національне антикорупційне бюро, Міністерство юстиції, Департамент міжнародного поліцейського співробітництва (Інтерпол), слідчий суддя, суд, адміністрація пенітенціарних установ, слідчі, прокурори. Вказане гарантує процесуальну легітимність міжнародної правової допомоги у кримінальних провадженнях;

6) запиту щодо правової допомоги у кримінальному провадженні, який повинен ґрунтуватися на міжнародному та національному законодавстві, а докази, отримані від компетентного органу іноземної держави в рамках виконання запиту, повинні відповідати вимогам ст. 86 КПК України для забезпечення їхньої допустимості та використання у суді;

7) мовного забезпечення запиту та долучених до нього документів, що полягає у необхідності супроводження такого запиту і додатків засвідченим перекладом мовою запитуваної (держави) сторони або мовою, погодженою цими державами у відповідному міжнародному ратифікованому договорі;

8) права оскарження, яке гарантується правом оскарження рішень, дій чи бездіяльності з питань міжнародної правової допомоги, що є важливою процесуальною гарантією прав учасників у таких провадженнях.

3. Зміст, строки та порядок виконання запитів, що надходять від компетентних органів іноземних держав про надання міжнародної правової допомоги у кримінальних провадженнях

Зміст запиту про надання міжнародної правової допомоги у кримінальних провадженнях може бути різноманітним, але повинен відповідати вимогам національного законодавства країни (ініціатора) та вимогам Європейської конвенції про взаємну допомогу у кримінальних справах 1959 року.

Розглянемо основні вимоги до змісту запиту про надання міжнародної правової допомоги відповідно до національного

законодавства України.

Отже, згідно з вимогами національного законодавства України зміст такого запиту, що надійшов від компетентного органу іноземної держави, повинен відповідати певним вимогам, передбаченими ст. 548 КПК України (запит про міжнародне співробітництво), та містити відомості щодо назви юридичної особи (державного органу, установи), яка такий запит надсилає уповноваженому компетентному органу в Україні, а також назву юридичної особи (державного органу, установи) в Україні, до якої такий запит надсилається.

Виконання запитів про міжнародну правову допомогу є критично важливим елементом транснаціональної кримінально-процесуальної діяльності. Порядок надання такої допомоги в Україні суворо регламентовано главою 43 Кримінального процесуального кодексу України, а також відповідними міжнародними договорами, зокрема Європейською конвенцією про взаємну допомогу у кримінальних справах 1959 р. Сам порядок виконання запитів в Україні включає наступні головні, послідовні та взаємопов'язані правові аспекти.

По-перше, запит від іноземного компетентного органу має надходити до центрального органу України (Офіс Генерального прокурора або Міністерство юстиції – відповідно до компетенції, визначеної міжнародним договором).

По-друге, запит повинен відповідати міжнародно визнаним стандартам (наприклад, розробленим Радою Європи) і обов'язково містити повні реквізити та координати запитуючої держави й органу, чітко визначення предмета та мети запиту, а також конкретних процесуальних заходів, які необхідно вжити, посилання на відповідне кримінальне провадження, очікувані терміни виконання (особливо важливий елемент для планування процесуальних дій).

По третє, при надходженні запиту на територію України саме її уповноважений центральний орган (Офіс Генерального прокурора, Міністерство юстиції України) здійснює первинну перевірку запиту, наявності в ньому необхідних реквізитів та перекладу (ст.ст. 554, 557 КПК України). Під час такої перевірки (в межах десяти днів) центральний орган з'ясовує, чи відповідає запит міжнародним договорам та законодавству України. Рішення про відмову в його виконанні є винятковим, і приймається лише за наявності чітких, передбачених законом та міжнародним договором підстав (наприклад, якщо виконання може завдати шкоди особі, суверенітету, безпеці чи публічному порядку України, або якщо дія не передбачена національним законодавством тощо).

Рішення про повну або часткову відмову у наданні міжнародної правової допомоги є винятковим і має бути всебічно вмотивоване.

Центральний орган (Офіс Генерального прокурора або Міністерство юстиції) зобов'язаний керуватися як імперативними нормами міжнародних договорів, так і положеннями статті 557 КПК України.

Див. таблицю можливих критеріїв відмови у виконанні запиту.

Категорія підстав	Нормативно-правова база (приклади)	Практичний акцент
I. Порушення суверенітету/безпеки	Ч. 1 ст. 557 КПК, міжнародні договори	Імперативна відмова , якщо виконання запиту може зашкодити суверенітету, безпеці, публічному порядку чи іншим істотним інтересам України. Наприклад, запит стосується політичних чи військових таємниць.
II. Відсутність договірно-правової основи	Ст. 541 КПК, міжнародні договори	Відмова, якщо відсутній чинний міжнародний договір про правову допомогу між Україною та запитуючою державою, і при цьому немає згоди на виконання запиту на основі принципу взаємності .
III. Недотримання принципу «подвійної кримінальності»	Ч. 2 ст. 557 КПК (для окремих дій)	Відмова, якщо діяння, щодо якого надійшов запит, не є злочином відповідно до кримінального закону України. Зверніть увагу: цей принцип не застосовується до запитів, які стосуються лише вручення документів, виклику особи чи надання інформації, що є публічною.
IV. Порушення фундаментальних прав та свобод	Ст. 550, ст. 87 КПК, Європейська конвенція з прав людини	Відмова, якщо існують обґрунтовані підстави вважати, що виконання запиту призведе до істотного порушення прав та свобод

Категорія підстав	Нормативно-правова база (приклади)	Практичний акцент
		особи (наприклад, якщо запит може бути використаний для переслідування особи за ознаками раси, релігії чи політичних переконань).
V. Неналежність форми та змісту (дефекти запиту)	Ст. 543 КПК, типова форма	Відмова, якщо запит не містить обов'язкових реквізитів (наприклад, відсутність перекладу, підпису компетентного органу, чіткого опису процесуальної дії), і запитуюча сторона не виправила дефекти після запиту про доповнення.

Після завершення перевірки ухвалюється рішення про можливість надання допомоги та визначення конкретного компетентного органу (прокурора, органу досудового розслідування), якому буде доручено безпосереднє виконання. Вказане виконання є найбільш складним за змістом правозастосовних дій та вимагає від безпосереднього виконавця особливої уваги до процесуальної форми (ст. 558 КПК України).

Загальне правило виконання (*Lex Fori*), закріплене у ч. 1 ст. 3 Європейської конвенції 1959 р. та двосторонніх договорах (наприклад, Договір між Україною та Бразилією), полягає у тому, що запити виконуються згідно із законодавством сторони (України), що здійснює запит. Втім, виняток допускається і можливе застосування процесуальних норм законодавства іноземної держави-ініціатора запиту, якщо вона про це клопочить, і якщо таке застосування сумісне з національним законодавством і практикою України. Наприклад, ч. 1 ст. 12 Договору з Сирійською Арабською Республікою підтверджує, що запит може бути виконаний у спосіб, визначений запитуючою стороною, у тій мірі, у якій це є сумісним із національним законодавством. А тому при виконанні будь-якої процесуальної дії (допиту, обшуку, тимчасового доступу) необхідно суворо дотримуватись процедури, передбаченої КПК України, фіксуючи кожен крок у відповідних протоколах. У разі клопотання іноземної сторони про застосування її норм слід провести

ретельний аналіз клопотання на предмет його сумісності з фундаментальними засадами українського права (правами людини, свободами та принципами справедливого судочинства). Необхідно встановити, чи не суперечить запитувана дія фундаментальним принципам українського права та публічному порядку.

Прикладом несумісності є, скажімо, застосування процесуальних норм іноземної держави, які дозволяють тривале затримання особи без судового контролю, проведення обшуків без ухвали слідчого судді, або застосування методів допиту, які можуть бути кваліфіковані як нелюдське поводження.

Див. таблицю критеріїв перевірки.

Критерій перевірки	Практичний акцент
Право на захист	Чи передбачає іноземна процедура право особи на правову допомогу під час виконання дії (наприклад, під час допиту чи обшуку)?
Право на мовчання	Чи не вимагає іноземна процедура примушування особи до свідчення проти себе або своїх близьких, що суперечить ст. 63 Конституції України?
Законність збору доказів	Чи забезпечується відповідно до українського КПК належна процесуальна фіксація дії (протоколи, відеозапис), необхідна для подальшого використання доказу?

А тому, коли виконання дії за іноземною процедурою порушує імперативні норми КПК України, які гарантують основи правопорядку та безпеку, у застосуванні такої процедури слід відмовити.

Навіть якщо іноземна норма не суперечить публічному порядку та правам людини, виконавець має оцінити, чи є *технічна та інституційна можливість* реалізувати цю процедуру в межах повноважень правоохоронних та судових органів. *Наприклад*, якщо іноземна держава просить застосувати норму про *спеціальний процесуальний орган*, якого немає в українській системі, виконавець має використовувати максимально аналогічний за функцією орган, передбачений КПК України, або відмовити у застосуванні цієї конкретної норми, виконавши запит згідно з *lex fori* (з українським правом). А якщо виконавець погоджується застосувати іноземні процесуальні норми – це рішення має бути *чітко зафіксовано* у відповідних процесуальних документах

(постанові, дорученні щодо виконання). У випадку, коли застосування іноземних норм веде до необхідності *обмеження (коригування) процедури*, це також має бути письмово обґрунтовано з посиланням на несумісність із КПК України.

Однак у будь-якому випадку безпосередній виконавець (орган досудового розслідування/прокурор) зобов'язаний сформулювати повний пакет матеріалів, скласти звіт про виконання та направити його через центральний орган іноземній державі-ініціатору.

Як правило, у змісті запиту про надання міжнародної правової допомоги зазначаються:

- стислий виклад обставин кримінального правопорушення, в рамках якого сформовано запит та його кваліфікація за національним законодавством іноземної держави, яка з цим запитом звертається;

- інформація про осіб, від яких потребується допомога (прізвище, ім'я, дата та місце народження, громадянство, місце проживання, будь-яка інша інформація про особу, її місце роботи, автотранспорт, оточення, сімейний стан, родині зв'язки тощо), яка зможе посприяти у виконанні запиту;

- мета запиту та вид необхідної допомоги (наприклад, проведення допиту, обшуку, тимчасового доступу до речей і документів, вручення документів тощо);

- правові підстави звернення іноземної держави за правовою допомогою до України з посиланням на відповідну конвенцію, двосторонній міжнародний договір, угоду про правову допомогу в кримінальних провадженнях, що ратифіковані цією державою та Україною;

- правові положення щодо взаємності у наданні допомоги, зокрема, окремим елементом такого запиту є вимога надання гарантій взаємності від запитуваної сторони щодо майбутнього забезпечення України аналогічною допомогою. Це стосується випадків, коли механізм такої допомоги не регулюється чинними міжнародними правовими актами, ратифікованими Україною. Також запит допускає унесення допоміжних матеріалів у формі документальних додатків для підтвердження достовірності викладених відомостей.

Відповідно до положень ст. 548 КПК України такий запит, як і додані до нього матеріали, повинні супроводжуватися належним перекладом. Переклад виконується мовою, яка визначена у відповідному міжнародному правовому акті (конвенції, договору, угоді), з посиланням на який така держава звертається за правовою допомогою до України. За відсутності такого акту переклад здійснюється на офіційну мову сторони, що здійснює запит, тобто українську мову, або оформлюється

іншою мовою, прийнятною для України.

Як правило, запит про правову допомогу повинен надходити поштою, але у невідкладних ситуаціях дозволяється використання й електронних засобів зв'язку, як-от: електронна пошта, факсимільний зв'язок тощо. Водночас у зазначених випадках оригінал запиту обов'язково має бути надісланий поштою (протягом трьох днів) з моменту його електронної передачі до Офісу Генерального прокурора, як уповноваженого центрального компетентного органу України з надання міжнародної правової допомоги.

Цей уповноважений орган може розглядати електронні запити, однак їх виконання розпочинається лише після підтвердження відправлення або отримання оригіналу. Матеріали, що є результатом виконання запиту, можуть бути передані компетентному органу іноземної держави тільки після отримання українською стороною оригіналу запиту.

За загальними вимогами, відповідно до ч. 3 ст. 545 КПК України, запити про міжнародну правову допомогу мають виконуватися зазвичай протягом одного місяця. Та зважаючи на складність або великий обсяг необхідних процесуальних дій (наприклад, тих, що потребують судової ухвали чи погодження прокурора), термін виконання може бути продовжено.

У вищезазначених випадках порядок продовження терміну щодо виконання запиту про надання правової допомоги, який надійшов від іноземної держави, залежно від обсягу та необхідної кількості узгодження таких дій повинен бути наступним. Слідчий, якому доручено виконання запиту, з метою дотримання вимог закону у випадку, коли існує необхідність в продовженні терміну виконання запиту, повинен не менше ніж за п'ять днів до закінчення (місячного) терміну подати відповідний лист. У цьому листі звернутися до органу, який здійснює відомчий, прокурорський нагляд, а саме до слідчого управління ГУНП відповідної області, або до прокуратури відповідної (місцевої окружної, обласної) адміністративно-територіальної юрисдикції (див. Додаток №1). Уповноважена компетентна особа вказаного органу, керуючись тією ж нормою КПК України, вивчивши підстави та обставини щодо правомірності продовження строку виконання запиту, негайно через Головне слідче управління Національної поліції України (ГСУ НПУ) або через прокуратуру відповідної області звертається до центрального органу України (Офісу Генерального прокурора або Мін'юсту) для офіційного продовження терміну виконання запиту ще на місяць. Та якщо і цього часу виявилось недостатньо, його можна також продовжити (термін продовження законодавцем не обмежений) за вищезазначеним

порядком у зв'язку зі складністю виконання запиту, пов'язаного з необхідністю проведення значного обсягу процесуальних дій, що потребують погодження прокурора, судової ухвали.

Таким чином, виконання запитів про міжнародну правову допомогу має бути здійснено у місячний термін (30 календарних днів) з моменту їх офіційної реєстрації в канцелярії безпосереднього виконавця (органу досудового розслідування). У разі обґрунтованої необхідності продовження встановленого терміну виконання виконавець зобов'язаний звернутися до Головного слідчого управління Національної поліції України. Таке звернення має містити чіткий перелік процесуальних дій, які були виконані у відведений час; обґрунтовані причини, що унеможливають виконання запиту в установленій термін; орієнтовну обґрунтовану дату повного виконання запиту, і має бути поданим не пізніше ніж за 5 днів до закінчення основного місячного терміну. Зазначене звернення направляється до ГСУ НПУ через слідче управління в області (або відповідний структурний підрозділ) відомчою та електронною поштою. Відповідальність за вчасне надходження клопотання до ГСУ покладається на слідче управління в області. При виявленні неточності в адресі або даних, зазначених у запиті (дорученні), що унеможливає його виконання, слідчий орган, який виконує запит, зобов'язаний негайно вжити всіх необхідних заходів для самостійного уточнення адреси або інших даних. У цьому випадку виконавець має право безпосередньо звернутися до іноземного органу, що здійснює запит, з вимогою надати додаткові відомості, необхідні для виконання запиту. Якщо для уточнення адреси необхідні додаткові дані, або виконати запит (доручення) з інших об'єктивних причин неможливо, виконавець зобов'язаний повернути запит ініціаторові звернення з детальним викладом обґрунтування причин неможливості його виконання. Одночасно про прийняття рішення щодо повернення запиту та всіх надісланих документів замовнику обов'язково про таке повернення і його підстави повідомляється ГСУ НПУ.

Усі матеріали, що стосуються міжнародного співробітництва, включно з матеріалами виконання міжнародних запитів, які надходять від іноземних держав, в обов'язковому порядку надаються для ознайомлення особам, відповідальним за координацію міжнародного співробітництва у відповідному підрозділі. До того ж, відповідно до частини 3 статті 558 Кримінального процесуального кодексу України, всі матеріали виконання запитів (доручень) про міжнародну правову допомогу необхідно надавати прокурору, який здійснює нагляд за додержанням законів під час досудового розслідування. Отримавши їх, прокурор проводить перевірку повноти та законності всіх проведених

слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій за цим запитом. Слід пам'ятати, що строк перевірки матеріалів прокурором включається до загального строку виконання запиту, визначеного частиною 2 статті 558 КПК України. Після успішного завершення прокурорської перевірки матеріали направляються до ГСУ НПУ для подальшого опрацювання. У випадку відмови органів прокуратури у погодженні запитів про міжнародну правову допомогу, матеріалів виконання таких запитів, підтриманні клопотань на проведення процесуальних дій, або у разі відмови судів у наданні дозволів на проведення таких дій необхідно негайно інформувати про це ГСУ НПУ.

Передача запитів компетентних органів іноземних держав безпосередньо від одного слідчого підрозділу області до слідчого підрозділу іншої області категорично забороняється. Також у разі виникнення необхідності виконання слідчих (розшукових) дій на території іншої області відповідні матеріали повинні направлятися до ГСУ НПУ для прийняття ним відповідного рішення та організації подальшої взаємодії. А якщо під час виконання запиту, що надійшов від компетентного органу іноземної держави, присутній її представник, то передання матеріалів виконання такого запиту представникам компетентних органів таких держав, які присутні при виконанні запиту, дозволяється виключно за погодженням з ГСУ НПУ. Але їх передача може бути здійснена тільки після обов'язкової перевірки матеріалів прокурором, який здійснює нагляд.

Під час комплектації матеріалів виконання запиту та направлення їх до ГСУ НПУ для подальшої передачі до Офісу Генерального прокурора необхідно забезпечити їх повну та коректну комплектацію, а саме: 1) надати усі отримані документи, протоколи та інші матеріали, складені в процесі виконання запиту; 2) в обов'язковому порядку долучити копії всіх документів, якими виконання запиту доручалося конкретному підрозділу (внутрішні розпорядження, листи-доручення, вказівки тощо); 3) долучити копії матеріалів зі штампами реєстрації запиту (доручення) у відповідних підрозділах, що здійснювали виконання цього запиту.

Крім цього, безпосередньому виконавцю запиту слід пам'ятати, що при направленні разом з матеріалами виконання запиту певних предметів та оригіналів документів, вилучених у ході виконання цього запиту, він зобов'язаний чітко зазначити, чи є потреба у поверненні даних матеріалів на територію України після їхнього використання компетентними органами іноземної держави. Щодо передачі матеріалів, отриманих за результатами проведення негласних слідчих розшукових дій, то хоча КПК України не передбачено прямого механізму передачі отриманих

результатів проведених НСРД до іноземної держави, вказана передача можлива лише через процесуального керівника (відповідного прокурора), який здійснює нагляд. Оскільки відповідно до частини 1 статті 252 КПК України за результатами проведення НСРД складається протокол, до якого в разі необхідності долучаються додатки. А відповідно до частини 3 та 4 статті 252 КПК України протокол за результатами проведення НСРД і додатки до нього не пізніше ніж через двадцять чотири години з моменту припинення НСРД передаються прокурору. Прокурор вживає заходів щодо збереження отриманих речей і документів, які він планує використовувати у кримінальному провадженні.

4. Вимоги щодо підготовки документів за результатами виконання запитів про правову допомогу в кримінальних справах, що надійшли від компетентних органів іноземної держави та подальшого їх направлення до Офісу Генерального прокурора України

Порядок оформлення документів, отриманих за результатами виконання запиту про міжнародну правову допомогу, регулюється статтями 558 та 560 КПК України. Документи, складені органом досудового розслідування, слідчим, прокурором або суддею у процесі виконання запиту, мають бути підписані відповідними посадовими особами, скріплені гербовою печаткою органу, який проводив процесуальні дії. Після проведення внутрішньої перевірки прокурором, відповідним слідчим управлінням, Головним слідчим управлінням, оформлені матеріали направляються до Офісу Генерального прокурора для передання (за кордон) запитуючій стороні без перекладу, якщо інше не передбачено чинним міжнародним договором (що кореспондується, зокрема, зі ст. 6 Договору з Латвією, ст. 6 Договору з Естонією тощо). Однак у разі виявлення неправильного або неповного виконання запиту, що надійшов від іноземної держави, Офіс Генерального прокурора має право вимагати від підрозділу-виконавця запиту проведення додаткових заходів для повного та належного його виконання.

З метою аналізу певних аспектів щодо підготовки відповідних документів за результатами виконання запитів про правову допомогу в кримінальних провадженнях, що надійшли від компетентних органів іноземної держави, та подальшого направлення матеріалів виконання запиту до Офісу Генерального прокурора України доцільно звернути увагу до вимог, які передбачені, встановлені національним

законодавством таких іноземних держав, як: Сполучені Штати Америки, Австрійська Республіка, Французька Республіка, Румунія, Грецька Республіка та Республіка Польща.

І. Сполучені Штати Америки

Унікальність правової системи США полягає в її багатосторонності, що передбачає співпрацю на основі двосторонніх і багатосторонніх угод, а також через міжнародні механізми. Всі ці канали об'єднує центральна роль Міністерства юстиції США, зокрема Управління з міжнародних справ (Office of International Affairs, OIA). Розуміння цієї ключової ролі та суворих внутрішніх правових норм, що регулюють виконання запитів, є вирішальним для успішної та ефективної міжнародної співпраці.

У США направлення запитів про надання міжнародної правової допомоги (МПД) до інших країн передбачено головним чином через Договори про взаємну правову допомогу (Mutual Legal Assistance Treaties, MLATs) та Конвенції. Ці договори є офіційними угодами між США та іншими державами, які встановлюють правову основу для збору та обміну інформацією з метою розслідування та переслідування злочинців.

Загалом процес здійснення міжнародної правової допомоги в США відбувається через центральні органи влади. У США таким центральним органом є Офіс міжнародних справ Кримінального відділу Міністерства юстиції США (Office of International Affairs (OIA) of the Criminal Division of the U.S. Department of Justice). Цей офіс виступає як основний посередник, що надсилає запити від американських правоохоронних органів до відповідних центральних органів в інших країнах, і навпаки.

Офіс міжнародних справ (OIA) відіграє головну роль у координації міжнародного правового співробітництва. Він допомагає прокурорам США в отриманні доказів – таких як банківські записи, свідчення свідків та інші документи, що знаходяться за кордоном. Крім того, OIA контролює виконання запитів від інших країн про правову допомогу на території США.

Також, окрім відповідних договорів (MLATs), США можуть використовувати й інші правові механізми міжнародного співробітництва, зокрема, такі:

Листи-доручення (Letters Rogatory) – це офіційні запити від суду однієї країни до суду іншої, які використовуються у випадках, коли немає MLAT (відповідних договорів), або якщо запит виходить за рамки MLAT. Цей спосіб зазвичай повільніший і менш надійний.

Співпраця між правоохоронними органами. У деяких випадках, коли це можливо, обмін інформацією може відбуватися безпосередньо між правоохоронними органами різних країн, особливо в рамках спільних розслідувань.

На практичному досвіді міжнародні запити про правову допомогу

від США до іноземних країн часто стосуються розслідувань у таких сферах: кіберзлочинності, організованої злочинності, відмивання грошей та шахрайства. Ці запити допомагають американським правоохоронним органам отримати докази, що знаходяться за межами юрисдикції США, наприклад, банківські записи, електронні листи та свідчення свідків.

Ось кілька прикладів того, як це працює.

Щодо розслідування фінансових злочинів: США може направити запит до країни, де знаходиться іноземний банк, щоб отримати доступ до рахунків, пов'язаних з розслідуванням фінансових махінацій або відмивання грошей. Такий запит дозволяє обійти закони про банківську таємницю.

Щодо кіберзлочинів. У випадку, коли кіберзлочинці, що атакували американські компанії, знаходяться за кордоном, США може направити запит до цієї країни, щоб отримати доступ до їхніх електронних даних, включаючи IP-адреси, листування та іншу інформацію, що зберігається у провайдерів.

Щодо свідчення свідків. Якщо ключовий свідок у кримінальній справі в США проживає в іншій країні, американські прокурори можуть направити запит, щоб отримати свідчення цієї особи за кордоном у формі, яка буде прийнята в американському суді.

Окремим видом міжнародного запиту про надання правової допомоги є запит про проведення заходів, пов'язаних з розшуком особи та екстрадиція. Він направляється у випадках, коли за законами США підозрювана або обвинувачена особа залишає територію США та прибуває до іншої країни. Процес направлення таких запитів можливий лише за умов наявності та ратифікації відповідного договору про екстрадицію.

Проте передбачити весь перелік основних слідчих (розшукових) дій під час виконання будь-якого виду запитів неможливо, оскільки, як зазначено вище, такі запити можуть бути пов'язані з різними видами злочинів та різними запитуваними слідчими діями, необхідними для повного та всебічного розслідування кримінальних проваджень країни, що здійснює запит.

Якщо розглядати міжнародне співробітництво компетентних органів України з компетентними органами США, то така співпраця не здійснюється на підставі Європейської конвенції про взаємну допомогу в кримінальних справах від 20.04.1959. Це пов'язано з тим, що Сполучені Штати Америки не є стороною (учасником) цієї Конвенції.

Європейська конвенція про взаємну допомогу в кримінальних справах від 1959 р. діє у відносинах України з іншими країнами-членами Ради Європи та державами, що приєдналися до цієї Конвенції (наприклад, Ізраїль, Польща та ще ряд країн, які ратифікували вимоги Конвенції). Україна ратифікувала цю Конвенцію та додаткові протоколи до неї і застосовує її для співпраці з більшістю європейських держав, але не зі Сполученими Штатами Америки.

США не є членом Ради Європи, яка розробила Конвенцію, а отже, і не ратифікували її. Таким чином, для взаємної правової допомоги між двома країнами (США та Україна) застосовується окремий двосторонній договір, а саме Договір між Україною та Сполученими Штатами Америки про взаємну правову допомогу у кримінальних справах (дата підписання: 22.07.1998 (м. Київ), який набрав чинності 27.02.2001.

Цей Договір встановлює вичерпний перелік видів взаємної допомоги та процедуру її надання між двома державами та, як спеціальний міжнародний акт, є основною правовою базою для таких форм співпраці, як: отримання показань або заяв осіб; надання документів, протоколів та речових доказів; здійснення обшуків та вилучень; передача осіб, які перебувають під вартою, для надання свідчень або з інших цілей; встановлення місцезнаходження або ідентифікація осіб.

На практичному досвіді Дніпропетровської області – співпраця з компетентними органами США під час виконання міжнародного запиту щодо проведення у порядку ст. 160 КПК України тимчасового доступу до речей та документів, власником яких було одне з підприємств м. Дніпро. Нижче надається його зразок.

АДМІНІСТРАЦІЯ ЮСТИЦІЇ

ЦЕНТРАЛЬНИЙ СЛІДЧИЙ СУД № 001
Federal judiciary

Адреса: 1 First Street NE, Washington, DC 20543
Телефон: 91.709.64.64
Факс: 91.709.64.65
Загальний ідентифікаційний Номер (N.I.G.): 28079 27 2 2014 0002771
GUVB11

ПОПЕРЕДНЕ РОЗСЛІДУВАННЯ СКОРОЧЕНЕ СУДОЧИНСТВО 0000094 /2014 -13.

КЛОПОТАННЯ

ПРО МІЖНАРОДНУ ПРАВОВУ ДОПОМОГУ У КАРНИХ СПРАВАХ

ПРЕДСТАВНИК ОРГАНУ ВЛАДИ, ШО ЗВЕРТАЄТЬСЯ ІЗ ЗАПИТОМ:

Суддя-Магістрат: Вельмшановний Пан Сантьяго Х.Педрас Гомес
(Pmo. Sr. D. Santiago J.Pedraz Gómez)

Судовий орган: *Federal judiciary*
1 First Street NE, Washington, DC 20543
Повтова адреса: 1 First Street NE, Washington
Номер телефону: 91.709.64.64
Номер факсу: 91.709.64.65

ОРГАН ВЛАДИ, ДО ЯКОГО ЗВЕРТАЮТЬСЯ:

УПОВНОВАЖЕНИЙ СУДОВИЙ ОРГАН ВЛАДИ УКРАЇНИ

Засвідчуємо Вам високу повагу та повідомляємо, що у цьому Суді розглядається справа: Попереднє Розслідування Скорочене Судочинство 94/14, щодо ймовірного скоєння злочину з Відмивання Коштів та Належності до Злочинного Угрупування, та серед інших учасників фігурують: П'ЄР КОНРАД ДАДАК (PIERRE KONRAD DADAK) та КАТЕРИНА ДІРГІНА (KATERINA DIRGINA) та було прийняте рішення звернутися до Вас із клопотанням про надання правової допомоги у кримінальній справі згідно Європейської конвенції "Про відмивання, вилучення та конфіскацію доходів від злочинної діяльності", від 8 листопада 1990 року, Європейської конвенції "Про взаємну правову допомогу у кримінальних справах", укладену в Страсбурзі 20 квітня 1959 року та на підставі принципу взаємності; оскільки це є до Вас із проханням розслідування, що провадиться та зважаючи на це звертаюся цим клопотанням і вважаю, що воно було розглянуте. Також запевняю Вас з отриманні моєї допомоги в аналогічних справах, спрямованих на захист інтересів Правосуддя.

АДМІНІСТРАЦІЯ ЮСТИЦІЇ

інші фінансові активи будь-якого характеру, що належать підозрюваному у цій справі (фізичні та юридичні особи, які будуть вказані далі та банківські карти, що теж будуть вказані далі) банківської установи ПРІВАТБАНК (PRIVATBANK), з центральним офісом в Україні, або в такому випадку, повідомляти про банківські рахунки, фінансові активи будь-якого характеру, власниками яких вони виступають.

Також надати відповідні документи, особливо стосовно їх відкриття; документацію, представлену в цей момент; виписки операцій та рухів по рахунках та кредитних і дебетових карт цих рахунків. Вищезгадані дані необхідно отримати централізовано, без звернення в жодному разі до задіяних філій. Крім того, вони повинні бути надані у паперовому вигляді та на цифрових носіях.

Стосовно банківських карт:

Картка VISA «RIETUMU BANK» за номером 4295 5500 2012 1588 на ім'я П'єр ДАДАК (PIERRE DADAK) та «Polietica LTD».

Картка VISA «RIETUMU BANK» за номером 4025 8590 0186 2277 на ім'я П'єр ДАДАК (PIERRE DADAK) та «Polietica LTD».

Картка MASTERCARD «RIETUMU BANK» за номером 5521 8250 0014 6190 на ім'я П'єр ДАДАК (PIERRE DADAK) та «Polietica LTD».

Картка MASTERCARD «RIETUMU BANK» за номером 5583 4200 2135 7029 на ім'я П'єр ДАДАК (PIERRE DADAK) та «Polietica LTD».

Картка VISA «RIETUMU BANK» без нумерації.

Картка VISA «BANK ZACHODNI WBK» за номером 4857 2430 9909 9717 на ім'я П'єр ДАДАК (PIERRE DADAK) та «Rosevar SP ZOO».

Картка DINERS CLUB INTERNATIONAL «PCO BANK POLSKI» за номером 3617 926069 0391 на ім'я П'єр ДАДАК (PIERRE DADAK).

Картка VISA «PKO BANK POLSKI» за номером 4790 1930 1273 2987 на ім'я П'єр ДАДАК (PIERRE DADAK).

Дебетова картка VISA «CHASE» за номером 4900 7080 2031 5389 на ім'я П'єр ДАДАК (PIERRE DADAK).

Стосовно наступних фізичних осіб:

П'ЄР КОНРАД ДАДАК (PIERRE KONRAD DADAK) з паспортом 05TT62213

КАТЕРИНА ДІРГІНА (KATERYNA DIRGINA) з ідентифікацією EH311375

Стосовно наступних юридичних осіб:

«POLIETICA LTD»

«ROSERVAS SP ZOO» з ідентифікацією 145884676

«SYNOMYN CORPORATION»

Прошу повідомити вказаний Судовий орган, якомога швидше, щодо отримання вказаного Клопотання про Правову Допомогу, та виконання зазначених процесуальних дій.

Крім того, повідомляю Вас, що це Попереднє Розслідування має конфіденційний характер.

Рис. № 1. Копія міжнародного запиту компетентних органів
Сполучених Штатів Америки

Суто у цьому випадку дії слідчого повинні бути наступними. *По-перше*, слідчий вивчає ретельно зміст міжнародного запиту та визначається з обсягом проведення необхідних та можливих слідчих (розшукових) дій для виконання такого запиту, виходячи з його змісту та доданих матеріалів.

У контексті розглянутого випадку міжнародного співробітництва з компетентними органами США – запит стосується проведення тимчасового доступу до документів, які перебувають у володінні АТ КБ «ПриватБанк».

Як правило, всі компетентні уповноважені іноземні органи з надання правової допомоги у їхньому кримінальному провадженні обов'язково разом з матеріалами міжнародного запиту надсилають і рішення свого національного суду (на практиці таке рішення має назву «ордер на обшук» – відповідно до положень законодавства запитуючої країни), на основі якого слідчий у подальшому в порядку ст. ст. 159-166 КПК України та згідно з вимогами міжнародного договору з країною (ініціатором) (у нашому випадку це Договір між Україною та Сполученими Штатами Америки про взаємну правову допомогу у кримінальних справах від 22.07.1998 року) звертається з відповідним клопотанням до місцевого суду.

Слід також враховувати, що дуже часто іноземні країни (ініціатори), включаючи і США, у тексті самого міжнародного запиту вказують на застереження щодо конфіденційності запитуваної ними інформації і наголошують на дотриманні вимог конфіденційності щодо отримання майбутнього судового рішення від національних судів України під час виконання цього запиту. Тому саме ці застереження обов'язково прописуються слідчим у відповідному клопотанні до слідчого судді (у наведеному нами випадку – про тимчасовий доступ до речей та документів) і повинні мати наступний зміст: «Зважаючи на застереження Запитуючої Сторони щодо конфіденційності, під час проведення процесуальних дій, прошу внести рішення суду до реєстру з обмеженим доступом відповідно до вимог п. 4 ч. 4 ст. Закону України «Про доступ до судових рішень» (Додаток № 2).

Слід зауважити на тому, що вимогами п. 1 ч. 1 ст. 558 КПК України також передбачено вжиття заходів щодо забезпечення умов конфіденційності під час виконання міжнародних запитів. Саме тому слідчий додатково у відповідному клопотанні повинен дотримуватися і вимог, що передбачені п. 1 ч. 1 ст. 558 КПК України.

По-друге, отримавши рішення відповідного суду, слідчому необхідно негайно направити вказане рішення на адресу фізичної або юридичної особи, у володінні якої перебувають необхідні документи.

Важливим елементом даної процедури є позначка про отримання такого рішення із зазначенням дати надходження ухвали суду до безпосереднього виконавця (підприємства, установи або організації).

Водночас слідчому необхідно враховувати і особливості щодо проведення окремих процесуальних дій. Наприклад, якщо слідчий звернеться до слідчого судді (в порядку ст. 160 КПК України) з клопотанням про отримання ухвали щодо надання дозволу на тимчасовий доступ до речей та документів за матеріалами міжнародного запиту і зробить це за п'ять днів до завершення місячного терміну виконання цього запиту, а слідчий суддя задовольнить таке клопотання, то все одно складається ситуація, через яку існує ризик отримання слідчим дисциплінарного стягнення відповідно до норм Дисциплінарного статуту Національної поліції України (від 15.03.2018) з підстав неналежного виконання запиту протягом одного місяця.

Чим може бути викликана вказана ситуація? По-перше, після отримання судової ухвали про надання відповідної інформації, документів за міжнародним запитом слідчий повинен направити її до підприємства (суб'єкта господарювання) для виконання. По-друге, після отримання тимчасового доступу до відповідної інформації, документів у порядку ст. 160 КПК України слідчий повинен перевірити повноту наданих йому даних. По-третє, у разі надання неповної інформації вимагати письмового пояснення причин ненадання даних у повному обсязі та допитати як свідка, відповідальну особу, закріплену за даним напрямом роботи щодо факту ненадання всієї запитуваної інформації. Може скластися ситуація, через яку відбулася зміна відповідальних за цим спрямуванням роботи осіб. І тоді необхідно вживати додаткові заходи щодо встановлення місцезнаходження (проживання або теперішнього місця роботи) попереднього відповідального працівника підприємства, якого варто також допитати як свідка щодо можливої втрати або технічного видалення необхідних документів. А якщо трапилася втрата таких документів, то слідчому ще доведеться витребувати у підприємства копію службового розслідування або інший документ, що засвідчує факт фіксації втрати даних, і містить перелік вжитих заходів. Звичайно, що за такої ситуації в рамках визначеного законодавцем місячного терміну виконання міжнародного запиту слідчий не матиме змоги вирішити усі питання за п'ять днів, що у нього залишилися.

Не слід забувати, що бувають випадки, коли надання необхідної інформації відбувається на електронному носії (флеш-карті) у значних обсягах, що також вимагає від слідчого здійснити перевірку наявності всієї інформації, яка необхідна для виконання міжнародного запиту. У

такому випадку бажано дотримуватися наступного алгоритму дій:

1. Під час безпосереднього здійснення тимчасового доступу до речей і документів у регулятивній частині протоколу зазначити, на який носій відбулося тимчасове вилучення, і його характеристики. Наприклад: тимчасове вилучення відбулося на електронний носій типу флеш-карти марки «Samsung» об'ємом 128 Гб сірого кольору з інформацією об'ємом 10 Мб в кількості 20 файлів.

2. Після здійснення тимчасового доступу до речей і документів, відповідно до вимог ст. ст. 4, 15, 104, 105, 106, 237, 233, 561, 558 КПК України, слідчий здійснює огляд речей та документів, отриманих за результатами проведення тимчасового доступу (у нашому випадку – огляд електронного пристрою: флеш-карти з отриманою інформацією), про що також складає відповідний протокол (Додаток 3).

У випадку вилучення речей, оригіналів або копій документів, які були вилучені на виконання ухвали слідчого судді, слідчий складає їх опис та вручає власнику. Якщо вилучаються саме оригінали документів, то на вимогу їх власника йому залишаються копії вилучених оригіналів документів, які виготовляються з використанням копіювальної техніки, електронних засобів власника (за його згодою) або копіювальної техніки, електронних засобів слідчого, який пред'являє ухвалу про тимчасовий доступ до речей і документів (ст. 165 КПК України).

3. Після завершення огляду отриманої інформації на електронному пристрої (флеш-карті) слідчий поміщає вказану флеш-карту до спеціального пакета і за необхідності у присутності двох понять опечатує цей пакет.

4. Завершальним етапом виконання будь-якого змісту міжнародного запиту компетентного органу іноземної держави про надання правової допомоги є процес направлення слідчим матеріалів виконання такого запиту до процесуального керівника з розслідування – прокурору відповідного адміністративно-територіального підпорядкування. Останній складає висновок щодо повноти та законності виконання міжнародного запиту слідчим, керуючись, насамперед, КПК України, який є основним законодавчим актом, що регулює всю процедуру кримінального провадження, включно з міжнародним співробітництвом. Стаття 36 цього Кодексу надає прокурору загальні повноваження щодо нагляду за додержанням законів під час проведення досудового розслідування. Саме на цій статті ґрунтується право прокурора перевіряти повноту і законність процесуальних дій, які слідчий проводить з метою виконання міжнародного запиту.

Детальний порядок контролю і формування документів (наприклад, форма відповідного листа чи висновку) часто встановлюється наказами

та інструкціями Офісу Генерального прокурора (ОГП). Хоча КПК встановлює загальні рамки контролю, відомчі документи ОГП (наприклад, накази про організацію роботи або методичні рекомендації) можуть деталізувати:

- форму та зміст висновку прокурора щодо повноти виконання запиту;
- алгоритм дій прокурора при виявленні неповноти чи порушень (наприклад, повернення матеріалів слідчому для доопрацювання);
- процедуру підготовки фінальної відповіді, яка надсилається до центрального органу України (зазвичай, ОГП або Міністерство юстиції) для подальшого передання за кордон.

Таким чином, сам обов'язок контролю впливає з Кримінального процесуального кодексу України, а процедура оформлення цього контролю (висновок) додатково регулюється внутрішніми відомчими наказами Офісу Генерального прокурора. Висновок прокурора ґрунтується на результатах процесуальних дій, проведених слідчим (протоколи допитів, обшуків, вилучені документи, висновки експертиз тощо). Прокурор оцінює ці документи на відповідність вимогам КПК та міжнародного запиту.

II. Австрійська Республіка

Головним моментом при здійсненні міжнародного співробітництва з боку компетентних органів Австрійської Республіки є те, що вказана країна виступає як учасником, так і країною, яка ратифікувала положення Європейської конвенції про взаємну допомогу в кримінальних справах від 20.04.1959 р. Але окрім використання вимог вказаної конвенції, компетентні органи Австрійської Республіки керуються внутрішніми законами країни, такими, як *Федеральний закон про екстрадицію та взаємну правову допомогу в кримінальних справах (Extradition and Mutual Assistance Law)*. Повна назва: Федеральний закон від 4 грудня 1979 року про екстрадицію та взаємну правову допомогу у кримінальних справах (нім. *Bundesgesetz über die Auslieferung und die Rechtshilfe in Strafsachen*), часто скорочено ARHG.

Ключові положення ARHG:

1. Сфера застосування:

- ARHG застосовується до всіх випадків надання або запитування міжнародної правової допомоги у кримінальних провадженнях, за винятком випадків, коли існують інші положення в міжурядових угодах (міжнародних договорах), які мають пріоритет (наприклад, конвенції ЄС чи двосторонні угоди).
- Закон регулює як надання допомоги Австрією (на виконання

іноземних запитів), так і запитування допомоги Австрією (направлення запитів до інших країн).

2. Загальний принцип (Титул IV, Глава 1):

– Закон встановлює загальні вимоги та процедури, згідно з якими австрійська судова влада (суди та прокуратури) може звертатися до інших країн за правовою допомогою.

Центральним органом, що відповідає за отримання та направлення запитів про міжнародну правову допомогу в Австрійській Республіці, є Федеральне міністерство юстиції Австрії (нім. *Bundesministerium für Justiz*).

Саме через цей орган здійснюється офіційний зв'язок між Австрією та іншими державами (якщо інше не передбачено міжнародним договором, наприклад, прямиий зв'язок між органами країн-членів ЄС).

Вимоги до запиту. Закон (або відповідні міжнародні договори, які він імплементує) встановлює чіткі вимоги до форми та змісту запитів, що направляються від імені австрійських судів або прокурорів.

Додаткове законодавство:

Окрім ARHG, міжнародну правову допомогу також регулюють:

– міжнародні договори. Австрія є стороною численних багатосторонніх (наприклад, Європейська конвенція про взаємну допомогу у кримінальних справах) та двосторонніх договорів, положення яких застосовуються у пріоритетному порядку;

– Кримінально-процесуальний кодекс (StPO). Регулює проведення окремих процесуальних дій, які можуть бути необхідними для виконання іноземного запиту або для складання запиту Австрією.

Підсумовуючи вищенаведене, можна стверджувати, що, окрім вимог Європейської конвенції про взаємну допомогу у кримінальних справах від 20.04.1959 р., саме Федеральний закон про екстрадицію та взаємну правову допомогу в кримінальних справах (ARHG) від 1979 року є фундаментальною національною основою, що визначає порядок та умови, за яких австрійські компетентні органи направляють запити про надання міжнародної правової допомоги іншим державам.

На практичному досвіді 11.10.2016 до ГУНП в Дніпропетровській області з Офісу Генерального прокурора України надійшов міжнародний запит, змістом якого було виконання таких слідчих (розшукових) дій:

1. Допит як підозрюваного – особи, яка скоїла злочин, передбачений КК Австрійської Республіки.

2. Проведення обшуку за місцем реєстрації особи, яка скоїла злочин, передбачений КК Австрійської Республіки.

3. Також компетентні органи Австрійської Республіки попросили надання дозволу центральним органом України (ОГПУ) на присутність представників відповідних компетентних органів під час проведення

Але при вивченні матеріалів міжнародного запиту було виявлено факт відсутності головного документа, що дає підстави вважати особу «підозрюваною» (текст повідомлення про підозру особі Федеральною поліцією м. Відня).

У цьому конкретному випадку Генеральна прокуратура України не наполягала на надходженні від компетентних органів Австрійської Республіки безпосереднього тексту підозри та передбачила підстави щодо надання дозволу компетентним органам Австрійської Республіки на здійснення повного комплексу слідчих (розшукових) дій на території України в межах Дніпропетровської області.

Слід зазначити, що відповідно до положень частин 1 та 2 статті 1 Європейської конвенції про взаємну допомогу у кримінальних справах від 20 квітня 1959 року, виконання запитуваних дій сторони, що здійснює запит, запитуваною стороною (Україною) можливе лише за умови, що такі дії не суперечать її національному законодавству.

Додатково слід зазначити головний факт цього міжнародного запиту – прибуття представників компетентних органів Австрійської Республіки в Україну та безпосередньо на територію визначеної області для їх участі в проведенні необхідних слідчих (розшукових) дій.

На наведеному прикладі міжнародного запиту компетентних органів Австрійської Республіки дії особи, якій доручено виконання запиту (слідчого), наступні: *по-перше*, після опрацювання матеріалів міжнародного запиту та встановлення факту прибуття іноземних компетентних органів до певного міста, населеного пункту чи області виконавець повинен негайно повідомити про це безпосереднє керівництво та слідчий підрозділ (СУ ГУНП), який доручив виконання цього запиту.

Своєю чергою слідчий підрозділ, який доручив виконання запиту, з метою дотримання режиму таємності (згідно з Постановою КМУ № 939 від 18.12.2013 р.)¹, через ГСУ НПУ здійснює запит такої інформації:

- дата прибуття іноземної делегації до області;
- тривалість перебування;
- місце мешкання представників;
- заплановані дати проведення слідчих (розшукових) дій за їхньої присутності.

Для виконання вимог Постанови № 939 СУ ГУНП зобов'язане за 10 діб до запланованого прибуття іноземних колег (у цьому випадку –

¹ Згадана Постанова № 939 є документом, призначеним тільки для службового користування (ДСК).

представників компетентних органів Австрійської Республіки) підготувати документ, що має назву «Програма приїзду іноземної делегації». Цей документ потім направляється до режимно-таємного сектору ГУНП для подальшого інформування режимно-таємного органу – Служби Безпеки України (СБУ). (Додаток № 4).

По-друге, перш ніж допитати особу, слідчий має встановити, чи проживає/zareєстрована вона за адресою, вказаною в міжнародному запиті. На підставі статті 23 (частина 1, пункт 25) Закону «Про Національну поліцію» для цієї перевірки слідчий надсилає до ДМС (Державна міграційна служба) запит. У цьому запиті він просить надати висновок про громадянство України особи, вказуючи її адресу згідно з матеріалами міжнародного запиту.

Виконання міжнародних запитів щодо кіберзлочинів часто ускладняється через наявність у підозрюваних осіб психічних розладів (зокрема шизофренії). З огляду на це, існує рекомендація щодо доцільності збору характеризуючих матеріалів, які обов'язково мають містити висновки лікаря-психіатра.

Оскільки дана справа не є винятком, СУ ГУНП в області, за погодженням із процесуальним керівником прокуратури, в рамках виконання міжнародного запиту ухвалює рішення про проведення таких процесуальних дій, як: звернення з клопотанням до суду для отримання ухвали про проведення обшуку; проведення обшуку за місцем проживання такої (підозрюваної іншою державою) особи та її допит.

Вказані рішення також були погоджені з представниками компетентних органів Австрійської Республіки: з детективом Hostel, оперуповноваженим Європолу Matthias та спеціалістом-криміналістом Wladimir, які брали безпосередню участь під час вказаних процесуальних дій.

Як правило, виконання запиту про надання допомоги в кримінальному провадженні, що надійшов від компетентного органу іноземної держави, відбувається у порядку, визначеним КПК України, за винятком випадків, коли запитуюча сторона просить провести відповідні процесуальні дії з дотриманням їх законодавства. Тоді Офіс Генерального прокурора доручає його виконання відповідному органу досудового розслідування з можливістю застосування законодавства цієї іноземної держави з одночасним вжиттям заходів щодо забезпечення умов конфіденційності (ч. 1 ст. 558 КПК України). І звичайно, що додатками до такого запиту є належним чином відповідно завірені норми кримінального, кримінального процесуального чи іншого відповідного законодавства такої держави.

По-третє, як зазначалося, ключовим фактором при виконанні міжнародних запитів, де присутні іноземні представники, з дозволу ОГПУ є попереднє інформування режимно-серкетного органу (СБУ). Без дотримання цієї умови іноземні фахівці не мають права доступу до жодної адміністративної будівлі поліції. Ігнорування органом досудового слідства (слідчим, якому доручено виконання запиту) необхідності направлення повідомлення до СБУ щодо можливого прибуття представників іноземного органу до України (на територію відповідної області) може стати підставою для службового розслідування. У наведеному прикладі, незважаючи на певні труднощі, слідчий орган дотримався вищезазначених вимог. Слідчі успішно співпрацювали з іноземними колегами та виконали всі необхідні слідчі (розшукові) дії відповідно до законодавства України, не порушуючи при цьому прав особи, підозрюваної за законодавством Австрійської Республіки у вчиненні злочину. Водночас слід пам'ятати, що представник компетентного органу іноземної держави, дозвіл на присутність якого надано Офісом Генерального прокурора, не має права проводити в рамках виконання запиту будь-які процесуальні дії самостійно, оскільки за законодавством України це заборонено. Однак їм дозволяється спостерігати за процесуальними діями слідчих, вносити відповідні зауваження та пропозиції щодо порядку проведення таких дій. Зокрема, з дозволу слідчого, прокурора ставити запитання, а також робити записи, поміж іншим – із застосуванням технічних засобів (ст. 563 КПК України).

Після завершення виконання запиту всі його матеріали спочатку повинні направлятися до процесуального керівника з розслідування (прокурора відповідної місцевої прокуратури). Він за результатами перевірки складає висновок (довідку) щодо повноти та законності дій слідчого.

А якщо до пакета матеріалів виконання запиту додаються речові докази у вигляді комп'ютерної техніки, вилученої на прохання іноземної держави (або за їх законодавством) під час обшуку, яка містить інформацію, що підтверджує злочинні дії підозрюваного, то вказане обладнання у запечатаному вигляді доставляється до Офісу Генерального прокурора України безпосереднім виконавцем.

III. Грецька Республіка

Вимоги Грецької Республіки (Греції) до міжнародних запитів про правову допомогу у кримінальних справах значною мірою ґрунтуються на міжнародних договорах (двосторонніх і багатосторонніх, зокрема

конвенціях Ради Європи та інструментах Європейського Союзу) та її національному законодавстві – Кримінально-процесуальному кодексі та спеціальних законах про міжнародне співробітництво.

Основні відомості про кримінальне процесуальне законодавство Греції. *Чинна редакція:* діючий кодекс був значно реформований та оновлений Законом № 4620/2019. Цей закон кардинально переглянув попередній кодекс Греції 1951 року. Законом більш чітко визначено процес розслідування злочинів, процес прискорення судового розгляду та ефективнішого управління кримінальними справами, включаючи елементи відновного правосуддя та можливість угод про визнання винуватості, процедури арешту, затримання, пред'явлення обвинувачень, а також права обвинувачених, забезпечення справедливого суду і належної правової процедури для всіх учасників.

Окрім самого КПК, кримінальне процесуальне право Греції також базується на положеннях Конституції Греції, Європейській конвенції з прав людини (ЄКПЛ) та Міжнародному пакті про громадянські та політичні права, які мають пріоритет над національним законодавством. Офіційний текст кодексу доступний грецькою мовою, а його переклади англійською існують у спеціалізованих юридичних виданнях. Ось його провідні аспекти та вимоги щодо здійснення міжнародного співробітництва у кримінальних провадженнях:

- співпраця переважно реалізується на основі міжнародних договорів, які визначають обсяг, процедури та підстави для надання допомоги (наприклад, Європейська конвенція про взаємну допомогу у кримінальних справах 1959 року, рамкові рішення та директиви ЄС).

- Міністерство юстиції, прозорості та прав людини (Управління з кримінальних справ) є центральним органом, відповідальним за отримання та передачу більшості запитів про міжнародну правову допомогу (МПД) на стадії судового розгляду та виконання покарань. Компетентні прокурори (особливо для країн Шенгенської зони та на стадії досудового розслідування) також можуть бути залучені до прямої комунікації.

2. Форма та зміст запиту.

Міжнародні договори, учасницею яких є Греція, зазвичай вимагають, щоб запит був оформлений письмово і містив таку інформацію:

- орган, що здійснює запит. Назва та адреса органу, від якого походить запит;

- орган, до якого направляється запит. Компетентний орган Греції (як правило, центральний орган);

- справа. Суть справи та стислий виклад фактів (дії, що

розслідуються). Правова кваліфікація злочину (статті закону, що застосовуються в державі, що здійснює запит). Імена та дані осіб, яких стосується запит (підозрювані/обвинувачені, свідки, потерпілі);

- вид допомоги. Конкретний запит про надання правової допомоги (наприклад, допит свідка, обшук і вилучення, вручення документів, надання банківських або інших записів);

- мета. Мета, з якою запитується доказ або інформація;

- спеціальні формальності (за потреби). Зазначення будь-яких спеціальних формальностей чи процедур, які держава, що запитує, бажає, щоб Греція дотрималася при виконанні запиту (наприклад, присутність представників органу, що запитує, або використання конкретного методу допиту). Виконання відбувається відповідно до внутрішнього законодавства Греції, якщо інше не передбачено договором;

- термін (за потреби). Вказівка на бажаний термін для виконання запиту;

- конфіденційність (за потреби). Запит про конфіденційність факту запиту та його змісту.

3. Канали зв'язку.

Залежно від правової основи запиту можуть надсилатися:

- через центральні органи. Звичайно, через Міністерство юстиції;

- прямий зв'язок між судовими/прокурорськими органами. У рамках ЄС та деяких конвенцій існує можливість прямої передачі запитів між компетентними судовими органами;

- Інтерпол/Євроюст. У невідкладних випадках або для координації серйозних організованих злочинів можуть використовуватися канали Інтерполу або Євроюсту (для країн-членів ЄС).

4. Мова.

Згідно з інформацією про національні процедури, Греція направляє запити грецькою або англійською мовою.

Наведемо приклад виконання міжнародного запиту компетентних органів Грецької Республіки, який 03.02.2015 року надійшов до ГУНП в Дніпропетровській області.

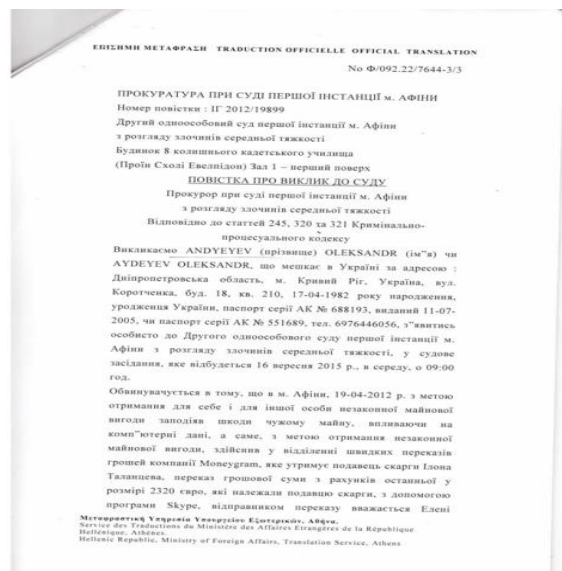
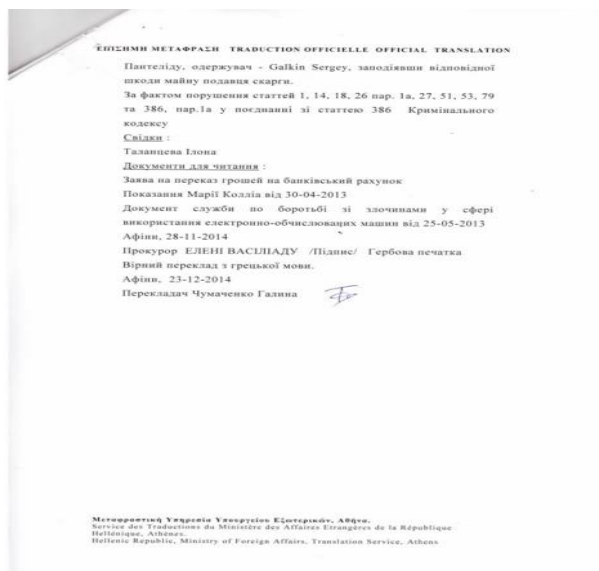

Рис. № 3. Міжнародний запит компетентних органів Грецької Республіки

Основною метою вказаного міжнародного запиту була вимога щодо вручення повістки до суду м. Афіни громадянину, який мешкав на території м. Кривий Ріг Дніпропетровської області. Саме за таких запрошуваних процесуальних дій безпосередньому виконавцю було доручено: по-перше, додатково підтвердити адресу реєстрації особи на території м. Кривого Рогу. Для цього на підставі статті 23 (частина 1, пункт 25) Закону «Про Національну поліцію» з метою перевірки слідчий надіслав до ДМС (Державна міграційна служба) запит про надання висновку щодо громадянства України особи, вказавши її адресу, згідно з матеріалами міжнародного запиту. По-друге, викликати особу до відділення поліції або безпосередньо виїхати за місцем її мешкання. У наведеному випадку особа сама з'явилася за викликом слідчого до відділення поліції за результатами проведення слідчої (розшукової) дії, пов'язаної з врученням повістки до суду м. Афіни Грецької Республіки. За даним фактом обов'язково складається протокол про вручення документів на підставі статті 564 КПК України. (Додаток № 5).

Вказана стаття визначає порядок вручення документів в рамках надання міжнародної правової допомоги компетентним органам іноземної держави. У протоколі про вручення особі документів зазначається місце та дата їх вручення. Особа, якій вручаються документи, підписує протокол і може робити свої заяви або зауваження, які також фіксуються в протоколі.

Хоча стаття 564 КПК України конкретно регулює вручення

документів за запитом іноземних органів, загальний принцип фіксації вручення важливих процесуальних документів шляхом складання відповідного протоколу (або відмітки про вручення на самому документі) є загальноприйнятою практикою в усьому кримінальному провадженні, щоб забезпечити дотримання процесуальних прав особи та мати належне підтвердження факту і дати вручення.

Та іноді під час виконання таких запитів можуть виникати труднощі, пов'язані з відсутністю особи за місцем реєстрації (мешкання). У таких випадках слідчий повинен вжити всіх заходів, спрямованих на встановлення особи. І тому дії слідчого можуть бути такими:

1. Направити запит до Державної прикордонної служби для встановлення факту можливого перетину особою державного кордону України.

2. Направити запит до Державної податкової служби України з метою встановлення факту оплати податків та до юридичної особи, яка здійснює податкові відрахування від імені зацікавленої особи.

3. Отримати витяги з Єдиного державного майнового реєстру для встановлення наявності нерухомості особи.

4. Отримати витяг з Єдиного демографічного реєстру щодо додаткової інформації про реєстрацію особи.

5. Встановити коло знайомих, близьких та рідних особи і допитати їх щодо можливого місцезнаходження особи, з якою необхідно провести вказану процесуальну дію. Або у разі погодження таких осіб передати документ необхідній особі (вручити особисто), про що зафіксувати в самому протоколі допиту та скласти відповідний протокол щодо вручення їм такого документа. Після цього всі матеріали щодо виконаних дій разом із запитом передати прокурору – процесуальному керівнику з розслідування, який здійснює контроль за виконанням запиту. Останній складає висновок щодо повноти та законності проведених процесуальних дій.

Стосовно виконання міжнародних запитів, що надійшли від компетентних органів Республіки Польща, Французької Республіки та Румунії, у зв'язку з тим, що вони стосувались проведенню однакових процесуальних дій, пов'язаних з допитом осіб як свідків, розглянемо порядок виконання таких запитів комплексно.

III. Республіка Польща, Французька Республіка та Румунія

Законодавство Республіки Польща, яке регулює направлення міжнародних запитів про надання правової допомоги у кримінальних справах, зосереджено переважно в Кримінальному процесуальному кодексі (Kodeks postępowania karnego, скорочено КПК) та Регламенті внутрішнього функціонування загальних організаційних підрозділів

прокуратури (Regulamin wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury).

Основні положення міжнародного співробітництва містяться у правових актах, серед яких: Кримінальний процесуальний кодекс (КПК) – Розділ 62. Правова допомога та вручення документів у кримінальних справах (Rozdział 62. Pomoc prawna i doręczenia w sprawach karnych). Це ключовий розділ, що визначає загальні засади, обсяг (ст. 585 КПК), умови надання та відмови у наданні правової допомоги (ст. 588 КПК), а також процедури, пов'язані з міжнародними запитами. Стаття 585 КПК визначає обсяг правової допомоги, яка може включати вручення документів особам чи установам за кордоном, допит осіб у статусі обвинувачених, свідків чи експертів, проведення оглядів, обшуків, вилучення предметів, виклик осіб для добровільної явки тощо. Наступним правовим актом є Регламент внутрішнього функціонування загальних організаційних підрозділів прокуратури (Regulamin wewnętrznego urzędowania...). Він деталізує процедуру складання та направлення запитів прокурорами. Містить норми щодо форми запиту (польською мовою, без скорочень), необхідного вмісту (дані сторін, кваліфікація діяння, перелік необхідних дій), а також вказує, які прокурори (наприклад, апеляційний, окружний або прокурор Крайової прокуратури, залежно від складності та важливості) уповноважені підписувати та пересилати такі запити (наприклад, § 260, § 261, § 267 Регламенту).

Крім внутрішнього законодавства, застосування міжнародних запитів також регулюється міжнародними договорами (для європейських держав головною є Європейська конвенція про взаємну допомогу у кримінальних справах від 20 квітня 1959 року та додаткові протоколи до неї), двосторонніми та багатосторонніми угодами про правову допомогу, учасником яких є Польща. А якщо міжнародний договір відсутній, або не регулює певне питання, запит Республіки Польща про міжнародну правову допомогу може ґрунтуватися на принципі взаємності. Таким чином, направлення міжнародних запитів про правову допомогу в кримінальних справах в Польщі відбувається на підставі КПК та Регламенту Прокуратури, а також з урахуванням чинних міжнародних угод.

Слід також додатково зазначити, що на підставі статей 3, 4 Договору між Україною та Республікою Польща «Про взаємну правову допомогу та правові відносини у цивільних і кримінальних справах» від 24 травня 1993 року міжнародні запити надходять безпосередньо до прокуратури відповідної області без участі ОГПУ [14].

Як приклад, наведемо ситуацію, що відбулася 12.11.2015 року, коли до прокуратури Дніпропетровської області надійшов міжнародний запит

компетентних органів Республіки Польща, який у подальшому був направлений до СУ ГУНП в Дніпропетровській області для виконання.

Pracownia Krajowa
Biuro Przekładów i Tłumaczeń
mgr Jolanta Bronisława
ul. Stanisława Orła 2
Tarnobrzeg, 39-400 Tarnobrzeg
Tel. 15 822 38 21 Fax: 15 822 81 83

Переклад з польської мови

Грб Республіки Польща
ОКРУЖНА ПРОКУРАТУРА
вул. Сопелівча 27
39-400 Тарнобжег
Тел. 15 822 38 21 Факс. 15 822 81 83

1 Оз 17614

Тарнобжег, 09 січня 2015 року

Прокуратура Дніпропетровської області
49044 м. Дніпропетровськ
пр. К.Маркса, 38

Діючи на підставі Європейської конвенції про взаємну допомогу у кримінальних справах, складеній 20 жовтня 1959 року в Страсбурзі і статей 2, 4 та 6 Договору між Республікою Польща та Україною про правову допомогу та правову відносину в цивільних і кримінальних справах, підписаному у м. Києві 24 травня 1993 року, Окружна Прокуратура в Тарнобжегу виражає клопотання про надання правової допомоги № 1 Оз 17614 разом з додатками та перекладом на українську мову, з відносною пробою про його виконання.

В ролі мовника своєї некомпетентності до виконання часткового або повністю залученого запиту, вичаєно прохання передати його з метою виконання, до компетентного органу.

Нараєд ружє даємоу за надану допомогу.

Матеріали виконання запиту прохання надіслати на адресу:

Окружна Прокуратура в Тарнобжегу
вул. Сопелівча 27, 39-400 Тарнобжег

З повагою
Окружний Прокурор
Марян Бурич
Підпис /-/

Кругла гербова печатка з написом: Окружна Прокуратура в Тарнобжегу *1*

Посвідчую відповідність цього перекладу із поданим мені оригіналом документу.
Перекладач Смідовскі Броніслав
м.Тарнобжег, вул.Станіслава Орла 2

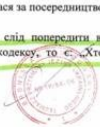
3

Кулька, вказаних в постанові прокурора Районної Прокуратури в Ніску від 16 грудня 2014 року. Копію постанови слід вручити особі від якої вимагається надання даних. На дану постанову можуть подати скаргу особи, яких права були порушені. Скарга подается до Районного Суду, у області якого ведеться провадження через прокурора, який виніс постанову протягом 7 днів з дня отримання копії постанови і строк є приминючим. Скарга, подана після закінчення цього строку безрезультатна (стаття 122 параграф 1 та 2 і 460 кримінального процесуального кодексу).

Додатково після встановлення даних, що стосуються користувача компютера за IP адресою 176.116.74.22, який 7 січня 2014 року у годині 22:33:28 заходив до інтернет банкіту та здійснював модифікації на рахунку потерпілого – проху допитати його як свідка про наступні обставини:

1. Чи знає Ришарда Кулька, Марціна Кулька, Агнешку Кулька, Яна Ярошев'ича або Януша Янковського,
2. якщо так - то які у нього відносини склалися з вищезгаданими особами,
3. чи свідок є користувачем, якого дані отримані від фірми Олександр Мітєвський Aleksandr Mitewsky, Krivoy Rog city, Raznova str. в Україні,
4. хто 7 січня 2014 року мав доступ до цього компютера,
5. чи свідок цього дня користувався компютером та користувався Інтернетом якщо так - то з якою метою,
6. чи свідок цього дня заходив за посередництвом свого компютера на польську сторінку банку під назвою „mBank”,
7. чи свідок входивчи на цю сторінку банку здійснював якнебудь модифікації на рахунку за № 63 1140 2017 0000 4902 0734 3819 що належить Ришарду Кулька,
8. якщо свідок заперечить - проху про те, щоб свідок віднісся у звязку з цим до встановленого факту, що вхід та модифікація на рахунку Ришарда Кулька відбулася за посередництвом його компютера.

Перед допитом свідка слід попередити відповідно до статті 233 параграф 1 кримінального кодексу, то є: „Хто, даючи показання, які

Pracownia Krajowa
Biuro Przekładów i Tłumaczeń
mgr Jolanta Bronisława
ul. Stanisława Orła 2
Tarnobrzeg, 39-400 Tarnobrzeg
Tel. 15 822 38 21 Fax: 15 822 81 83

Переклад з польської мови

Грб Республіки Польща
ОКРУЖНА ПРОКУРАТУРА
вул. Сопелівча 27
39-400 Тарнобжег
Тел. 15 822 38 21 Факс. 15 822 81 83

1 Оз 17614

Тарнобжег, 09 січня 2015 року

КЛОПОТАННЯ
ПРО НАДАННЯ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ У КРИМІНАЛЬНІЙ СПРАВІ

Района Прокуратура в Ніску за № 2 Дс. 979/14/D нагадає розслідуванню у справі: про замахування в період з 28 січня 2014 року по 30 січня 2014 року в Ніску захвату доступу до банківських рахунків „mBank”, з метою винищення крадіжки з банківських рахунків, що належать Ришарду, Марціну та Агнешку Кулька грошей разом у сумі 16.087,50 злотих, - то є про злочин передбачений статтею 267 параграф 1 кримінального кодексу та статтею 278 параграф 1 кримінального кодексу у звязку зі статтею 11 параграф 2 кримінального кодексу

У ході проведеного провадження встановлено, що винуватець цього злочину за посередництвом компютера, що має IP адресу 176.116.74.22, 7 січня 2014 року у годині 22:33:28 заходив до інтернет банкіту банку під назвою „mBank” та зробив зміни на інтернетському рахунку в цьому банку за № 63 1140 2017 0000 4902 0734 3819 що належить Ришарду Кулька. Це зміна полягала в модифікації сформульованого одержувача, то є на зміни номера рахунку. Це уможливило переказ без відома та згоди Ришарда Кулька грошей з його рахунку на інший банківський рахунок, що ведеться на користь Януша Янковського. У ході провадження встановлено, що винуватець цього злочину спілкувався з Янушем Янковським, який також був об'єктом цього злочину. Винуватець цього злочину 7 січня 2014 року за посередництвом Інтернету здійснює купівлю та публікацію оголошень на сервісі (GazetaPasa.pl). Заходив до сервісу у вказаній в постанові прокурора

2

Районної Прокуратури в Ніску – IP адреси 176.116.74.22. Постачальником сигналу телеінформатичної мережі був тоді Олександр Мітєвський (Aleksandr Mitewsky, Krivoy Rog city, Raznova str. 7) в Україні. Робота мала бути здійснювана на користь фірми „Business Credit Towarzystwo z обмеженою відповідальністю”. На це оголошення відомця Януша Янковського заявляючи бажання виконання роботи. Тоді винуватець поспілкувався з ним і доручили йому завдання, що полягало, в здійсненні операцій переказу грошей, які повинні були поступити на його рахунок. 30 січня 2014 року поступили на його рахунок гроші, що належали, до потерпілого Ришарда Кулька. Януш Янковський перевів ці гроші у свою чергу далі переказом Вестерні Юніон на користь іншої особи. У цій ситуації для встановлення винуватця замахування захвату і крадіжки необхідним є отримання від оператора даних користувача компютера за вказаною IP адресою 176.116.74.22.

За польським законодавством, згідно із звучанням положень статті 217 кримінального процесуального кодексу параграф 1 „Речі які можуть становити докази у справі або які підлягають вивченню для забезпечення майнового покриття, карних заходів майнового характеру або претезій про відшкодування збитків слід надати на вимогу суду або прокурора, а в разі екстреного випадку - також на вимогу Поліції або інше приминеного органу”. Параграф 2 цього положення визначає, що „Особу, що має річ, яка підлягає наданню, викликається надати її добровільно”.

По черзі положенням статті 218 польського кримінального процесуального кодексу в параграфі 1 визначено, що установи, організації і суб'єкти, які здійснюють діяльність у сфері поштового зв'язку і телекомунікацій, митні установи, а також транспортні організації та підприємства зобов'язані є надати суду або прокуророві на вимогу викладену в їх постанові кореспонденцію та посилки які мають значення для відкритого провадження. Тільки суд і прокуратура мають право здійснити їх вибірку або наказати їх вибірку.

У звязку з вищезгаданим з звертанням до компетентних органів юстиції України з клопотанням про виписку вказані Олександр Мітєвський (Aleksandr Mitewsky, Krivoy Rog city, Raznova str. 7) в Україні - для надання даних користувача компютера за IP адресою 176.116.74.22. 7 січня 2014 року у годині 22:33:28 який заходив до інтернет банкіту банку під назвою „mBank”, та зробив зміни на інтернетському рахунку в цьому банку за № 63 1140 2017 0000 4902 0734 3819 що належить Ришарду

4

можуть використовуватись як докази у судочинстві або в іншому провадженні, яке ведеться на підставі закону, дає неправдиві показання або приховує правду, підлягає покаранню позбавленням волі на строк до 3 років”. А також відповідно до статті 183 параграф 1 кримінального процесуального кодексу, про те, що „Свідок може ухилятися від відповіді на питання, якщо надання відповіді могло б нашкодити його особу або найбільше йому особу на відповідальність за злочин або порушення”.

Крім того проху скласти протокол допиту свідка з додержанням правил, зазначених у статті 143 § 1 пункт 2 кримінального процесуального кодексу оскільки це не суперечить місцевому правничеству.

Доказовий матеріал, про який ми просимо у рамках даного клопотання необхідний для викриття винуватця злочину і тим самим закінчення провадження у цій справі.

Заявляючи також, що отримана інформація буде використана виключно для цілей кримінального провадження 2 Дс. 979/14/D і без згоди компетентних властей не буде використана в інший спосіб.

Окружний Прокурор
Марян Бурич

Підпис /-/

Кругла гербова печатка з написом: Окружна Прокуратура в Тарнобжегу *1*

ДОДАТКИ:

- витяг з положень які стосуються справи (статті: 267 параграф 1, 278 параграф 1, 101 параграф 1 пункт 3 та 4, 111 параграф 2, 233 параграф 1 кримінального кодексу, 143 параграф 1 пункт 2, 183 параграф 1, 217 параграф 1 та 2, 218 параграф 1 кримінального процесуального кодексу)
- постанову про витребування речей

Посвідчую відповідність цього перекладу із поданим мені оригіналом документу.
Перекладач Смідовскі Броніслав
м.Тарнобжег, вул.Станіслава Орла 2

Рис. № 4. Міжнародний запит компетентних органів Республіки Польща

Наведений міжнародний запит стосувався допиту свідка, громадянина України, який зареєстрований на території Дніпропетровської області. Перед направленням вказаного міжнародного запиту до безпосереднього виконавця контролюючий орган (СУ ГУНП) упродовж 5 днів перевіряє місце реєстрації особи, з якою необхідно провести процесуальну дію за допомогою отримання відомостей з Державного демографічного реєстру, після чого із вказівками щодо виконання міжнародного запиту направляє його на адресу відповідного підпорядкованого органу поліції.

Отримавши такий міжнародний запит, безпосередній виконавець (слідчий органу поліції, підпорядкованого відповідній області) вживає заходів, що спрямовані на його виконання. Потім запрошує свідка до відділку поліції для проведення допиту – у разі, якщо така особа не має можливості самотійно з'явитися до відділку поліції. З цією метою слідчий готує запитання (відповідно до мети запиту) до відповідного протоколу, відповіді на які цікавлять компетентні органи іноземної держави, та самотійно вирушає до такої особи за адресою її проживання.

Водночас слід зазначити, що на практичному досвіді досить часто компетентні органи Республіки Польща додатково просять ознайомити особу з її правами, передбаченими законодавством Польщі. У такому випадку слідчий до протоколу допиту вносить перелік статей національного законодавства Польщі та передбачені ним права.

Також додатково польські компетентні органи можуть додавати до міжнародного запиту витяги відповідних статей національного законодавства з вимогою вручення їх особі. У такому випадку слідчий вручає відповідні витяги та складає про це протокол про вручення документів (Додаток № 5). Як і в попередніх випадках, завершальний етап виконання такого запиту полягає у передачі матеріалів виконання запиту процесуальному керівнику (прокурору) з розслідування. Він здійснював контроль, складаючи висновок щодо повноти та законності проведених слідчим дій. І в подальшому разом з цим висновком матеріали скеровувалися до СУ ГУНП в Дніпропетровській області, а потім – до прокуратури Дніпропетровської області.

Основне законодавство Французької Республіки, що регулює порядок направлення та виконання міжнародних запитів про надання правової допомоги у кримінальних справах (так звані міжнародні судові доручення або *commissions rogatoires internationales*), міститься у Кримінально-процесуальному кодексі Франції (*Code de procédure pénale*).

Ключові положення законодавства. Головними розділами, що стосуються міжнародної правової допомоги у Кримінально-

процесуальному кодексі Франції, є:

– Титул X: Міжнародна судова допомога (*Titre X: De l'entraide judiciaire internationale*) – це розділ, що охоплює основні положення щодо міжнародного співробітництва, включаючи процедуру направлення та виконання запитів (статті 694–696-107).

– Стаття 694 і наступні встановлюють загальні положення щодо передачі та виконання запитів про допомогу.

– Глава II (*Chapitre II*) містить спеціальні положення, що регулюють співпрацю між Францією та іншими державами-членами Європейського Союзу (статті 694-14 – 695-9-57).

– Порядок направлення запитів також значною мірою визначається міжнародними конвенціями, учасником яких є Франція. Це багатосторонні договори:

– Європейська конвенція про взаємну допомогу у кримінальних справах 1959 року (Рада Європи) та її Додаткові протоколи.

– Конвенції ООН (наприклад, Конвенція проти транснаціональної організованої злочинності).

Двосторонні угоди: Франція має численні двосторонні угоди про взаємну правову допомогу та екстрадицію. У випадках, коли Франція є запитуючою стороною, вона може надсилати судові доручення (*commissions rogatoires*) іноземним судовим органам на підставі міжнародної конвенції або двостороннього договору про співробітництво, направляючи їх через дипломатичні канали, ґрунтуючись на принципі міжнародної ввічливості (*courtoisie internationale*).

Загалом французьке законодавство передбачає, що міжнародні запити направляються через центральні органи (зазвичай, це Міністерство юстиції – *Ministère de la justice*, а саме Бюро міжнародної кримінальної допомоги – *Bureau de l'entraide pénale internationale*).

Так, наприклад, СУ ГУНП в Дніпропетровській області у 2017 році за дорученням прокуратури Дніпропетровської області контролювало хід виконання міжнародного запиту компетентних органів Французької Республіки.

Запрошені у міжнародному запиті процесуальні дії були аналогічні процесуальним діям вже розглянутого вище міжнародного запиту компетентних органів Республіки Польща і стосувалися допиту декількох громадян України, які мешкали на території Дніпропетровської області.

Апеляційний СУД м. ЛІОН
Суд великої інстанції Ліона

Кабінет Сюзанн БЕЛЛОК (Suzanne BELLOC)

Слідаючого судді

Тел. +33472607338

Факс: +33472607259

Адреса електронної пошти: suzanne.belloc@justice.fr

Справа №: 17094000124

Слідаєтьо №: ІІ САВІНІР 1700018

Судовий ідентифікаційний номер: 17010721700

МІЖНАРОДНЕ СУДОВЕ ДОРУЧЕННЯ

Я, Сюзанн БЕЛЛОК (Suzanne BELLOC), слідачий суддя Суду великої інстанції Ліона,

Розглянувши слідство, що ведеється:

ГІРЧЕВОЇ Віти (GIRICHEVA Vita)

Яка народилася 6 березня 1984 року в ЛИМАН (УКРАЇНА)

Від ГІРЧЕВА Івана (GIRICHEVA Ivan) і КУЛІШ Ірини (KULISH Iryna)

Що мешкає за адресою: вул. Дерев'яно, 16, ХАРКІВ
представленої адвокатом, Метром БУТКО Тетяною, а колеги адвокатів ЛІОНА.

Щодо таких злочинів:

- ЗВІДНИЦТВО З ОБТЯЖУЮЧИМИ ОБСТАВИНАМИ: ДЕКІЛЬКА АВТОРІВ АБО СПІВУЧАСНИКІВ, діяння, вчинені з 1 січня 2015 року по 19 квітня 2017 року в НІЦІ РОНА передбачені СТ.225-7 п.1 9 ° СТ.225-5 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ і каруються за статтями СТ.225-7 п.1, СТ.225-20, СТ.225-21, СТ.225-24, СТ.225-25 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ.

- ТОРГІВЛЯ ЛЮДЬМИ СКОСНА ПРОТИ КІЛЬКОХ ОСІБ, діяння, вчинені з 1 січня 2015 року по 19 квітня 2017 року в регіоні РОНА передбачені СТ.225-4-2 §1 п.1 1 °, СТ.225-4-1 §1 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ і каруються за статтями СТ. 225-4-2 § 1 п.1, СТ.225-20, СТ.225-21, СТ.225-24, СТ.225-25 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ

- ЗВІДНИЦТВО З ОБТЯЖУЮЧИМИ ОБСТАВИНАМИ: ДЕКІЛЬКА ЖЕРТВ, діяння, вчинені з 1 січня 2015 року по 19 квітня 2017 року регіоні РОНА передбачені СТ. 225-7 п.1 3 °, СТ.225-5 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ і каруються за статтями СТ.225-7 п.1, СТ.225-20, СТ.225-21, СТ.225-24, СТ.225-25 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ

- УЧАСТЬ В ЗЛОЧИННОМУ УТРУПОВАННІ З МЕТОЮ ВЧИНЕННЯ ЗЛОЧИНУ, ЯКИЙ КАРАЄТЬСЯ 10 РОКАМИ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ, діяння, вчинені з 1 січня 2015 року по 19 квітня 2017 року НІЦІ РОНА передбачені СТ.450-1 п.1, п.2 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ і каруються за статтями СТ. 450-1 п.2, СТ.450-3, СТ.450-5 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ

Та інших

Переклад з французької мови

з 2015 року, молоді жінки перебували в тому числі, в ЛІОНІ, ЛІЛЛІ, ТУЛУЗІ, ГРЕНОБЛІ, МОНПЕЛЬСІ, АННЕСІ, ТУРІ, КАННАХ ... При кожному перебуванні оголошення були змінені.

Тасмне спостереження за орендованою квартирою в ЛІОНІ, в січні 2017 року, дозволило встановити, що туди заходили і виходили чоловіки, які при контролі на виході з будівлі, підтвердили, що зустрічалися в ескорт дівчиною. Іменованій ЗБОЖИНСЬКИЙ Сергій (ZBOZHINSKYI Serhii) проживав в компанії молодих жінок.

Прослуховування телефонної лінії, зазначеної ЗБОЖИНСЬКИМ Сергієм (ZBOZHINSKYI Serhii) в агентстві, в якому була орендована квартира в ЛІОНІ, в січні 2017 року, як і раніше активна в квітні 2017 року, дозволила встановити, що вона була використана ГІРЧЕВОЮ Вітою (GIRICHEVA Vita), щоб телефонувати батькам на Україну, а також організувати зустріч двох ескортних дівчат, «Джулії» і «Мілана».

Компанія з переказу грошових коштів WESTERN UNION вказала на те, що з червня 2015 року, ГІРЧЕВА Віта (GIRICHEVA Vita) направила в Україну близько 50 000 € на адресу кількох осіб, в тому числі так званих, ЗУБКОВА Євгенія (ZUBKOV Ievgenii), ГІРЧЕВА Івана (GIRICHEVA Ivan) і ГІРЧЕВОЇ Ірини (GIRICHEVA Iryna). Що стосується ЗБОЖИНСЬКОГО Сергія (ZBOZHINSKYI Serhii), то він надіслав з липня 2016 року біля 15 000 € подружжю, ГІРЧЕВУ Івану (GIRICHEVA Ivan) і ГІРЧЕВІЙ Ірині (GIRICHEVA Iryna).

Прослуховування телефонної лінії дозволило встановити, що ГІРЧЕВА Віта (GIRICHEVA Vita) збиралася покинути Францію.

Вона перебувала в НІЦЦІ з 18 квітня 2017 року, де кілька молодих жінок, працювали в двох квартирах в якості ескортних дівчат. ГІРЧЕВА Віта (GIRICHEVA Vita) була затримана в першій квартирі, що знаходиться за адресою: 2 rue Pagani в НІЦЦІ, де вона була в компанії БОРИСОВА Андрія (BARYSAU Andrei) і КАУТ Еліни (KAUT Elina). У квартирі були виявлені € 1200 готівкою, кілька квиточків МОНЕУГРАМ, пов'язаних з останніми грошовими переказами, адресованими ГІРЧЕВІЙ Ірині (GIRICHEVA Iryna), на суму близько € 8000, і записна книжка із зазначенням міст, дат перебування і щоденних рахунків. У другій квартирі за адресою: 10 rue Бомон в НІЦЦІ перебувала Зо́я НОВІКОВА (Zoia NOVIKOVA).

БОРИСОВ Андрій (BARYSAU Andrei) пояснив що був найнятий в якості «охорони» ГІРЧЕВОЮ Вітою (GIRICHEVA Vita). КАУТ Еліна (KAUT Elina) визнала, що займалася проституцією під псевдонімами «Камілія» і «Ніка». Зо́я НОВІКОВА (Zoia NOVIKOVA) визнала, що займалася проституцією під псевдонімом «Мілана» з кінця 2015 року і працювала на ГІРЧЕВУ Віту (GIRICHEVA Vita), яка завербувала її в Україні і, якій вона віддала близько 40000 євро.

ГІРЧЕВА Віта (GIRICHEVA Vita), визнала, що сама займалася проституцією. Вона пояснила, що допомагала дівчатам в складанні інтернет-оголошень, оренді квартир, організації поїздок, але заперечувала, що була на чолі мережі проституції.

ГІРЧЕВІЙ Віті (GIRICHEVA Vita), було пред'явлено звинувачення в звітництві (сутенерстві) при обтяжуючих обставинах, торгівлі людьми і злочинній змові. Вона була тимчасово взята під варту 21 квітня 2017 року.

Доручення

Беручи до уваги вищевикладене, ми маємо честь просити компетентні судові органи України, провести наступні операції:

Відносно наступних злочинів:

- ЗВІДНИЦТВО З ОБТЯЖУЮЧИМИ ОБСТАВИНАМИ: ДЕКІЛЬКА АВТОРІВ АБО СПІВУЧАСНИКІВ, діяння, вчинені з 1 січня 2015 року по 19 квітня 2017 року в НІЦІ РОНА передбачені СТ.225-7 п.1 9 ° СТ.225-5 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ, і каруються за статтями СТ.225-7 п.1, СТ.225-20, СТ.225-21, СТ.225-24, СТ.225-25 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ.

- ТОРГІВЛЯ ЛЮДЬМИ СКОСНА ПРОТИ КІЛЬКОХ ОСІБ, діяння, вчинені з 1 січня 2015 року по 19 квітня 2017 року в регіоні РОНА передбачені СТ.225-4-2 §1 п.1 1 °, СТ.225-4-1 §1 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ і каруються за статтями СТ. 225-4-2 § 1 п.1, СТ.225-20, СТ.225-21, СТ.225-24, СТ.225-25 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ

- ЗВІДНИЦТВО З ОБТЯЖУЮЧИМИ ОБСТАВИНАМИ: ДЕКІЛЬКА ЖЕРТВ, діяння, вчинені з 1 січня 2015 року по 19 квітня 2017 року в регіоні РОНА передбачені СТ. 225-7 п.1 3 °, СТ.225-5 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ і каруються за статтями СТ.225-7 п.1, СТ.225-20, СТ.225-21, СТ.225-24, СТ.225-25 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ

- УЧАСТЬ В ЗЛОЧИННОМУ УТРУПОВАННІ З МЕТОЮ ВЧИНЕННЯ ЗЛОЧИНУ, ЯКИЙ КАРАЄТЬСЯ 10 РОКАМИ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ, діяння, вчинені з 1 січня 2015 року по 19 квітня 2017 року НІЦІ РОНА передбачені СТ.450-1 п.1, п.2 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ і каруються за статтями СТ. 450-1 п.2, СТ.450-3, СТ.450-5 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ

- ДОПОМОГА ПРИ ВТІЗДІ, ПЕРЕСУВАННІ АБО ПЕРЕБУВАННІ ІНОЗЕМЦІВ У ФРАНЦІЇ АБО У КРАЇНАХ ШЕНГЕНСЬКОГО СОЮЗУ, ПІДЛЯЮЧИ ЙОГО УМОВАМ, ЩО НЕСУМІСНІ З ЛЮДСЬКОЮ ГІДНІСТЮ, діяння, вчинені з 1 січня 2015 року по 19 квітня 2017 року в регіоні РОНА передбачені СТ. L.622-5 3 0, СТ. L.622-1 п.1, п.2, п.3 КОДЕКСУ, ЩО РЕГЛАМЕНТУЄ ПРАВИЛА ВТІЗДУ І ПЕРЕБУВАННЯ ІНОЗЕМЦІВ, і каруються за статтями СТ. L.622-5, А СТ. L.622-6, СТ. L.622-7, СТ. L.622-3 КОДЕКСУ, ЩО РЕГЛАМЕНТУЄ ПРАВИЛА ВТІЗДУ І ПЕРЕБУВАННЯ ІНОЗЕМЦІВ.

Розглянувши Європейську конвенцію про взаємну правову допомогу у кримінальних справах від 20 квітня 1959, Додатковий протокол до Європейської конвенції про взаємну правову допомогу у кримінальних справах від 17 березня 1978 року і Другий додатковий протокол до Європейської конвенції про взаємну правову допомогу у кримінальних справах від 20 квітня 1959, що підписаний 8 листопада 2001 року,

Ми люб'язно звертаємося до компетентних судових органів України, з проханням приступити до дій, що перераховані нижче.

Ми просимо судові органи, до яких ми звертаємося, передати нам відповідь якомога швидше разом з документами, пов'язаними з виконанням.

Вислання фактів

Розслідування розкрило мережу проституції. Молоді жінки українського походження перебували в різних містах Франції, в квартирах, що орендується українськими приватними особами, зокрема, іменованою ГІРЧЕВОЮ Вітою (GIRICHEVA Vita). У той же час, оголошення були опубліковані на Інтернет сайтах, таких як 6ANNONCE.COM, що пропонують послуги ескорт дівчат. Оголошення були оплачені кредитними картками на ім'я різних осіб української національності, зокрема, іменованою ГІРЧЕВОЮ Вітою (GIRICHEVA Vita).

Переклад з французької мови

ГІРЧЕВА Віта (GIRICHEVA Vita), зокрема, наділа купила квартиру і розкішний автомобіль.

2/ Перевірити адреси, викликати на допит і допитати в якості свідків наступних осіб, які були отримувачами переказів, відправлених з Франції:
- Івана ГІРЧЕВА (HIRICHEVA Ivan), який народився 30.01.1960 і проживає по вулиці Шевченка 6.115 в ХАРКОВІ або ЛИМАНИ (батько ГІРЧЕВОЇ Віти (GIRICHEVA Vita), якому ГІРЧЕВА Віта (GIRICHEVA Vita) послала 7000 євро; банківські картки на його ім'я було використано для оплати оголошень ескорт дівчат на сайті 6ANNONCE.COM);

- Ірину ГІРЧЕВУ (HIRICHEVA Iryna), яка народилася 24.12.1964 і проживає по вулиці Шевченка 6.115 в ХАРКОВІ або ЛИМАНИ (мати ГІРЧЕВОЇ Віти (GIRICHEVA Vita), вона отримала близько € 45 000 від ГІРЧЕВОЇ Віти (GIRICHEVA Vita), ескорт дівчат «Слені» і «Мілана» і «охоронця», який супроводжував ескорт дівчат. Згідно прослуханих розмов, вона повністю поінформована про діяльність своєї дочки);

- Максима ЛИМАРЕНКО (Maksym LYMARENKO), який народився 05/01/1986 в ХАРКОВІ і проживає по вулиці Шевченка 6.115 в ХАРКОВІ або ЛИМАНИ (брат ГІРЧЕВОЇ Віти (GIRICHEVA Vita), якому ГІРЧЕВА Віта (GIRICHEVA Vita) вислала 4500 €, він також був одержувачем переказу, що надіслав БОРИСОВ Андрій (BARYSAU Andrei);

- Анатолія НОВІКОВА (Anatoliy NOVIKOV), дід і місце народження невідомо, який мешкає за адресою Корчачинці 13 347 ХАРКІВ (він отримав близько 27000 € від Зо́ї НОВІКОВОЇ (Zoia NOVIKOVA), ЗБОЖИНСЬКОГО Сергія (ZBOZHINSKYI Serhii) і Марини БОСВУ (Marina BOIEVA);

Встановити майнове, банківське і податкове становище вищевказаних свідків.

3/ Перевірити адреси, викликати на допит і допитати в якості свідків наступних осіб, які працювали в якості ескорт-дівчат:

- Людмилу ЛИМАРЕНКО (Lyudmyla LYMARENKO), яка народилася 29/03/1986 в ХАРКОВІ і проживає по 16.72 вулиця Дерев'яно в ХАРКОВІ (сестра ГІРЧЕВОЇ Віти (GIRICHEVA Vita), яка також працювала в якості ескорт дівчини, вона отримала близько 7000 € через WESTERN UNION або МОНЕУГРАМ що надіслала ГІРЧЕВА Віта (GIRICHEVA Vita);

- Марину БОСВУ (Marina BOIEVA), яка народилася 04/12/1985 в ХАРКОВІ, місце проживання невідомо, але вона переслала гроші Людмилі БОСВІЙ (Lyudmyla BOIEVA), яка мешкає в ХАРКОВІ (почала працювати з ГІРЧЕВОЮ Вітою (GIRICHEVA Vita), у вересні 2016 року під псевдонімом «Сленя», оголошення «Сленя» зникло з сайту 6ANNONCE.COM після перебування в ГРЕНОБЛІ в січні 2017 року; вона зробила кілька грошових переказів приблизно 23000 за 3 місяці матері ГІРЧЕВОЇ Віти (GIRICHEVA Vita) і своїй власній сестрі);

4/ Перевірити адреси, викликати на допит і допитати в якості свідків наступних осіб, які працювали в якості «охоронців» ескорт-дівчат:

- ЗБОЖИНСЬКОГО Сергія (ZBOZHINSKYI Serhii), який народився 15/05/1979 в Дніпропетровську, місце проживання невідомо, але він надіслав гроші Валентині ЗБОЖИНСЬКІЙ (Valentina ZBOZHINSKA), яка мешкає по Мелешкіна 40 277 Кривий Ріг (його паспорт був представлений при оренді кількох квартир у Франції, в яких ескорт дівчатка займалися проституцією і неодноразово надіслали гроші ГІРЧЕВІЙ Віті (GIRICHEVA Vita) через WESTERN UNION);

- Євгенія ЗУБКОВА (Ievgenii ZUBKOV), який народився 21/06/1989 в ХАРКОВІ, який проживав за адресою: Мікрорайон 19 60 КРАСНОПАВЛІВКА, ДНІПРОПЕТРОВСЬК (його паспорт був представлений при оренді кількох квартир у Франції, в яких ескорт дівчатка займалися проституцією і був одержувачем декількох переказів);

Переклад з французької мови

- Максима ХАМАТОВА (Максют КНАМАТОВ), який народився 14/01/1991, місце народження і місце проживання невідомі, але він надіслав гроші своїй родині, яка проживає за адресою Ціпоківського 15 25 в м. КОМСОМОЛЬСЬКЕ (він зробив кілька переказів);

- Антона АЛЕКСЄЄВА (Anton ALEKSEIEV), який народився 12/09/1981, що проживав за адресою: вулиця Червоноартизанська 52 в ХАРКОВІ (він отримав два перекази від Марини БОСОВОЇ (Marina BOIEVA) і ГІРЧЕВОЇ Віти (GIRICHEVA Vita).

- Встановити майнове, банківське і податкове становище вищевказаних свідків

5/ Викликати і допитати всіх інших свідків, яких Ваше слідство ідентифікує.

Переклад з французької мови

ПИТАННЯ «ОХОРОНИМ»

За згодою компетентних судових органів України, допити свідків будуть відбуватися в присутності французьких слідчих (голови бригади ЛЮБОВИЧА Уільяма (LUBOVITCH William) - Відомча безпека регіону Рона, Бригада поліції моралі 19 п'яса Луї П'єрдель 69001 ЛІОН ФРАНЦІЯ Tel: +33 437 262 608 або E-mail : william.lubovitch@interieur.gouv.fr).

Ви знайдете в додатку список питань, які можна задати свідкам і копії їх паспортів, які французька влада змогла отримати.

Українська влада може зв'язатися з Паном Стефаном КРОЗОМ (Stéphane CROZE), помічником аташе з внутрішньої безпеки, в посольстві Франції в Києві, щоб встановити дату слухань і організувати прибуття французьких слідчих в Україну (Tel: + 380 44 590 36 55 CSBM: 380 50 353 01 97 e-mail: stephane.croze@diploamatie.gouv.fr, jean-luc.laumont@diploamatie.gouv.fr; del-h24@interieur.gouv.fr).

Ми дякуємо компетентним судовим органам України за їх старанність і їх цінний внесок, і ми прямо прийняли задоволення в нашій найвищій повазі.

Складено в нашому кабінеті, 17 лютого 2017 року
Сюзанн БЕЛЛОК
[КРУГЛА ПЕЧАТКА]

- Ви перебували кілька разів в різних французьких містах між 2015 р та 2017 роками. Яка була мета Вашого перебування?

- Слідство встановило, що Ви супроводжували ескорт дівчат під час їх перебування і зайняття діяльністю. Якою була Ваша роль?

- Що Ви можете розповісти про ГІРЧЕВУ Віту (GIRICHEVA Vita)?

- Як Ви з нею познайомилися?

- Як вона Вас найняла?

- Як Вас було винагороджено?

- Що Ви можете сказати з приводу грошових переказів через WESTERN UNION або MONEYGRAM, одержувачем або відправником яких Ви були?

Рис. № 5. Міжнародний запит компетентних органів Французької Республіки

Дії слідчого аналогічні діям розглянутого вище міжнародного запиту компетентних органів Республіки Польща.

Законодавство Румунії, яке регулює порядок направлення та виконання міжнародних запитів про надання правової допомоги у кримінальних справах (відомі як *asistență judiciară internațională în materie penală*), ґрунтується на таких ключових нормативно-правових актах:

1. Закон № 302/2004 про міжнародну судову співпрацю у кримінальних справах (*Legea nr. 302/2004 privind cooperarea judiciară internațională în materie penală*). Він є основним і комплексно регулює всі форми міжнародної правової допомоги, включаючи екстрадицію, передачу засуджених, європейський ордер на арешт та, що найбільш важливо для вашого запиту, процедуру міжнародних судових доручень (*comisii rogatorii internaționale*) та інших форм допомоги. Закон встановлює загальні принципи співпраці, умови допустимості запитів, а також процедуру їх складання, направлення та виконання.

2. Кримінально-процесуальний кодекс Румунії (*Codul de procedură penală*). Хоча Закон № 302/2004 є спеціальним, КПК містить загальні положення, що стосуються міжнародних аспектів кримінального провадження, та застосовується субсидіарно.

3. Центральні органи влади. Закон № 302/2004 чітко розмежовує компетенцію центральних органів влади залежно від стадії провадження, на якій подається запит (Стаття 10 Закону № 302/2004).

Стадія провадження	Центральний орган влади	Функції
Досудове розслідування та кримінальне переслідування (<i>urmărire penală</i>)	Міністерство юстиції (<i>Ministerul Justiției</i>), через відповідні підрозділи Публічного Міністерства (<i>Ministerul Public</i>), тобто Прокуратури (в залежності від типу злочину).	Отримання, перевірка та направлення запитів, які стосуються слідчих дій.
Судовий розгляд (<i>judecată</i>) та виконання вироків (<i>executare</i>)	Міністерство юстиції (<i>Ministerul Justiției</i>), через Управління міжнародного права та судової співпраці.	Отримання, перевірка та направлення запитів, що стосуються судового процесу та виконання рішень.

Ця система забезпечує порядок, за яким запити від румунських органів до іноземних юрисдикцій, а також запити, що надходять до Румунії, направляються через відповідний центральний орган.

Міжнародні зобов'язання. Як і для всіх країн-членів ЄС та Ради Європи, порядок співпраці також визначається міжнародними конвенціями, які мають пріоритет над національним законом Румунії (відповідно до Конституції Румунії):

- Європейська конвенція про взаємну допомогу у кримінальних справах 1959 року.

- конвенції та директиви Європейського Союзу, зокрема про Європейський ордер на арешт та Європейський наказ про розслідування (ЄНП, *European Investigation Order – EIO*).

СУ ГУНП в Дніпропетровській області у 2015 році за дорученням прокуратури Дніпропетровської області контролювало хід виконання міжнародного запиту компетентних органів Румунії.

Як і в попередньому прикладі, запрошені у міжнародному запиті процесуальні дії аналогічні процесуальним діям вже розглянутого вище міжнародного запиту компетентних органів Республіки Польща, і стосувалися допиту громадянина України, який мешкав на території Дніпропетровської області.

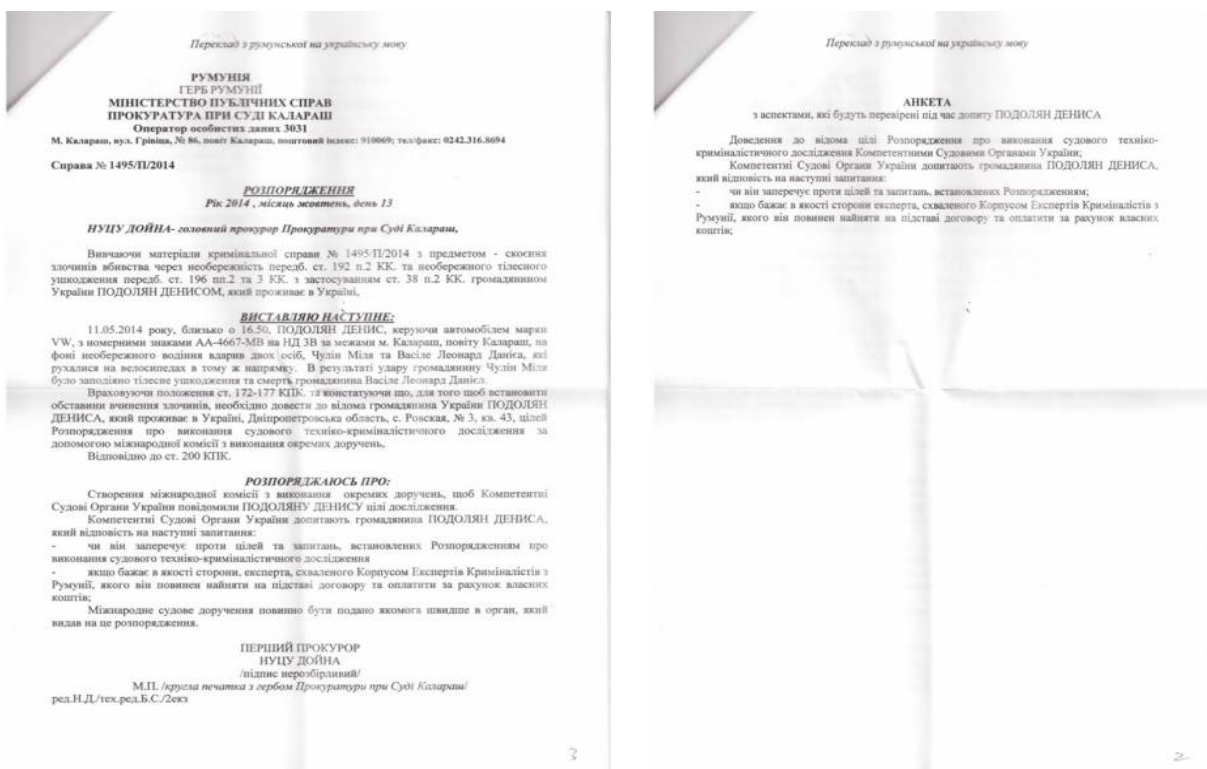

Рис. № 6. Міжнародний запит компетентних органів Румунії

Дії слідчого аналогічні діям розглянутого вище міжнародного запиту компетентних органів Республіки Польща.

Підсумовуючи проаналізовані приклади міжнародних запитів, можна дійти висновку, що неможливо заздалегідь передбачити ні обсяг, ні вид проведення всіх необхідних слідчих (розшукових) дій. Тому тривалість виконання таких запитів прямо залежить від характеру запитуваних дій та обставин, які складаються в ході виконання запиту.

Як було зазначено у 1 розділі, у цих науково-методичних рекомендаціях будуть розглянуті лише форми міжнародної правової допомоги, які здійснюються в рамках положень досудового розслідування. А тому, окрім проведення процесуальних дій за міжнародними запитами іноземних держав, розглянемо випадки здійснення перейняття кримінального переслідування до України та екстрадиції з України.

Згідно з Кримінальним процесуальним кодексом України, перейняття кримінального провадження – це здійснення компетентними органами України розслідування з метою притягнення особи до кримінальної відповідальності за злочини, вчинені на території іншої держави, за її запитом (п. 3 ч. 1 ст. 541 КПК України). Простими словами,

це означає, що Україна бере на себе зобов'язання розслідувати та/або судити особу за злочин, який був скоєний за кордоном, замість тієї країни, де було скоєно злочин.

Переїняття кримінального провадження часто застосовується у випадках, коли видача особи з території України неможлива або у видачі відмовлено. Наприклад, громадяни України не можуть бути видані іноземній державі для притягнення до кримінальної відповідальності (ч. 1 ст. 10 Кримінального кодексу України). Або кримінальне провадження щодо особи, яка є громадянином України, не було завершено судовими органами іноземної держави (ч. 3 ст. 10 Кримінального кодексу України).

Основними загальними умовами щодо переїняття кримінального провадження є: 1) наявність подвійної кримінальності, тобто, коли за вчинений злочин кримінальна відповідальність передбачена в обох державах. Діяння має підпадати під ознаки кримінального правопорушення (злочину чи кримінального проступку) і за нього має бути передбачене покарання як за законодавством іноземної держави, що здійснює запит, так і України; 2) запит у вигляді клопотання про переїняття має бути подано компетентними органами іноземної держави (обов'язково письмово) та містити необхідні відомості (опис протиправного вчинку, назву установи тощо).

Після надходження клопотання від іноземної держави про переїняття кримінального провадження до Офісу Генеральної прокуратури України, він протягом 20 днів розглядає його на предмет обґрунтованості та відповідності законодавству і міжнародним правовим актам. І за результатами вказаного розгляду приймає рішення про переїняття кримінального провадження або про відмову в такому переїнятті.

Процес переїняття Україною кримінального провадження іноземних держав проходить такий практичний ланцюжок здійснення відповідних дій:

1) ОГПУ приймає рішення про переїняття кримінального провадження;

2) матеріали справи надходять до прокуратури області для здійснення процесуального керівництва;

3) прокуратура області передає матеріали місцевій прокуратурі разом із письмовими вказівками щодо подальшого керівництва з розслідування;

4) слідче управління ГУНП в області для забезпечення належного відомчого контролю також інформується про передачу справи на місцевий рівень (слідчому Національній поліції області). Останній під керівництвом процесуального керівника з розслідування здійснює

подальше провадження по справі. До того ж незалежно, на якій стадії перебувало кримінальне провадження в іноземній державі, яка його передала, кримінальне провадження в Україні розпочинається зі стадії досудового розслідування.

На жаль, в Україні досі існує прогалина у законодавстві щодо мови документів при перейнятті кримінальних проваджень з-за кордону. Проблема полягає в тому, що ратифікуючи Європейську конвенцію 1995 року про передачу кримінальних проваджень, Україна не внесла жодного застереження про обов'язковий переклад матеріалів справи на українську мову. Через це іноземні партнери постійно надсилають до України справи без перекладу їх на мову нашої держави, що створює значні труднощі у роботі з такими матеріалами. А тому питання щодо перекладу матеріалів кримінальних проваджень даної категорії залишається невирішеним через її міжнародно-правову недосконалість.

До того ж в Україні досі не вдалося якісно вирішити проблему залучення перекладачів у кримінальних провадженнях, хоча певні кроки з цього питання були зроблені у 2013 році. Так, Наказом МВС України № 228 від 11.03.2013 року було затверджено порядок ведення Державною міграційною службою довідково-інформаційного реєстру перекладачів. Але на практиці цей реєстр не використовується. І основна причина такої ситуації – фінансова, оскільки діяльність Національної поліції України з цього питання регламентується постановою Кабінету Міністрів України № 710 від 11.10.2016 «Про ефективне використання державних коштів». За своїм змістом вказана постанова спрямована на економію державних коштів і не містить окремої розрахункової статті щодо оплати послуг перекладачів у кримінальних провадженнях.

Тому з метою вирішення вищезазначених проблем Головне управління Національної поліції в Дніпропетровській області (ГУНП) запровадило власний механізм щодо перекладу матеріалів кримінальних проваджень, перейнятих від іноземних держав, а також інших службових документів. Суть цього механізму полягала у постійній договірній співпраці з приватною компанією. Ключовими вимогами до цієї компанії були:

- 1) наявність державної ліцензії;
- 2) досвід перекладу юридичної документації;
- 3) наявність дозволу на засвідчення перекладу «апостилом», що є обов'язковим відповідно до Гаазької конвенції 1961 року (про скасування вимоги легалізації іноземних офіційних документів).

Співпраця саме з такими компаніями є необхідною через значення апостилю – спеціального штампу, що підтверджує справжність підпису та автентичність печатки на офіційних документах держав-учасниць

Конвенції. На сьогодні Міністерство юстиції України є єдиним офіційним органом, уповноваженим проставляти апостиль.

Модель залучення перекладачів, яку використовувало ГУНП у Дніпропетровській області, складалася з таких етапів:

1) вибір компанії-партнера. Пошук приватної перекладацької компанії, яка відповідає суворим вимогам, як-от: наявність ліцензій, здатність працювати з широким спектром іноземних мов і, зокрема, таких рідкісних, як іврит, турецька, грузинська, тайська тощо, спеціалізація компанії на юридичних перекладах та право на нотаріальне засвідчення й апостилювання;

2) уточнення вартості. Направлення офіційного запиту обраній компанії для визначення загальної вартості послуг перекладу та отримання від них цінової пропозиції;

3) отримання дозволу. Подання рапорту керівництву Слідчого управління (СУ ГУНП) та Головного управління (ГУНП) з обґрунтуванням необхідності перекладу матеріалів у рамках міжнародного співробітництва та зазначенням його орієнтовної вартості;

4) укладання договору та оплата. Після отримання дозволу та погодження юридичним відділом здійснюється укладання офіційного договору з компанією. Оплата послуг – шляхом безготівкового розрахунку. Компанію обов'язково попереджали про відповідальність за нерозголошення відомостей досудового розслідування.

Автор у своїй дисертаційній роботі «Екстрадиція як форма міжнародної правової допомоги у кримінальному провадженні» посилається саме на цю модель організації перекладу службових документів, що діяла на території Дніпропетровської області. Також у дисертації розглянуто й іншу модель здійснення перекладу, запроваджену ГУНП у Львівській області. Така модель має інший підхід щодо здійснення перекладу, яка полягає в безпосередньому залученні кваліфікаційного перекладача. Вказана модель мала такі три провідні етапи:

1) кваліфікаційний відбір. Пошук та вибір висококваліфікованого фахівця, який має відповідну вищу освіту та вільно володіє кількома іноземними мовами;

5) офіційне працевлаштування. Зарахування відібраної особи до штату підрозділу шляхом укладання трудового договору та встановлення фіксованої заробітної плати за виконання функціональних обов'язків;

6) попередження про конфіденційність. Обов'язкове інформування перекладача про його допуск до матеріалів кримінальних проваджень під час роботи, а також про кримінальну відповідальність у разі розголошення відомостей досудового розслідування.

Обидві моделі містять юридично коректний підхід до залучення перекладачів. Їхнє використання не лише спрощує процедуру здійснення перекладу матеріалів даної категорії кримінальних проваджень, якісного проведення досудового розслідування для слідчих, але й слугує запобіжником проти корупції та гарантує збереження таємниці слідства.

Та починаючи з 2022 року, вказані моделі вже не працюють у зв'язку з тим, що на період дії правового режиму воєнного стану в Україні діють певні особливості щодо проведення публічних закупівель, які встановлюються Постановою Кабінету Міністрів України № 1178 та іншими нормативно-правовими актами. Ця Постанова пріоретизує закупівлі для оборони та нагальних потреб воєнного часу (відбудова, ліквідація наслідків). А тому необхідне обов'язкове проведення тендеру для оплати перекладацьких послуг, що значно ускладнює процес перекладу матеріалів кримінальних проваджень і суттєво гальмує досудове провадження, коли такі послуги вкрай необхідні.

Підсумовуючи наведене, механізм перейняття кримінального провадження іноземних держав дозволяє забезпечити невідворотність покарання та реалізацію принципу громадянства, коли Україна має виключне право судити своїх громадян.

При цьому слід зазначити, що проведення досудового розслідування кримінальних проваджень даної категорії нічим не відрізняється від процесу проведення кримінальних проваджень, відкритих за національним законодавством України. А тому за такими матеріалами кримінальних проваджень здійснюються будь-які слідчі (розшукові) дії, що передбачені КПК України.

Щодо питань виконання запиту компетентних органів іноземних держав про екстрадицію особи з України та виняткову роль слідчого прокурора в цьому процесі розглянемо кілька варіантів:

- 1) дії слідчого;
- 2) дії прокурора (процесуального керівника).

При встановленні особи, оголошеної у міжнародний розшук іноземною державою, правоохоронні органи України повинні здійснити низку першочергових дій.

Процесуальне затримання. Після підтвердження факту міжнародного розшуку особи іноземною державою (на підставі рапорту кримінальної поліції) уповноважена службова особа здійснює затримання розшукуваної особи.

Законодавцем до сьогодні чітко не визначено підстави щодо здійснення затримання особи, яка перебуває у міжнародному розшуку та розшукується компетентними органами іноземних держав, для притягнення до кримінальної відповідальності або виконання вироку.

Така неврегульованість призводить до того, що затримана особа, його захисник мають законні підстави оскаржити до суду дії правоохоронних органів щодо підстав такого затримання та вимагати його скасування.

Практика, що склалася, свідчить, що працівники правоохоронних органів у таких випадках у протоколі затримання особи зазначають підстави, передбачені п. 1 ч. 1 ст. 208 КПК України (особу застали під час вчинення злочину або замаху на його вчинення) або п. 4 ч. 1 ст. 208 КПК України (є обґрунтовані підстави вважати, що можлива втеча з метою ухилення від кримінальної відповідальності особи, підозрюваної у вчиненні злочину, передбаченого ст. ст. 255, 255¹ 255² КК України).

Однак відповідно до положень Міжнародного пакту про громадянські та політичні права, ратифікованого нашою державою у 1973 році, а саме ч. 1 ст. 9, констатується, що «Кожна людина має право на свободу та особисту недоторканність. Нікого не може бути піддано свавільному арешту чи триманню під вартою. Нікого не може бути позбавлено волі інакше, як на підставах, і відповідно до такої процедури, які встановлено законом».

Результати аналізу судово-слідчої практики, які містяться в Державному реєстрі судових рішень, свідчать, що підставами прийняття рішень про звільнення у суді іноземних громадян, які перебувають у міжнародному розшуку, ініційованого за запитом компетентного органу іноземної держави, є:

– встановлення факту порушення співробітниками правоохоронних органів України вимог Міжнародного пакту про громадянські та політичні права, ратифікованого нашою державою у 1973 році, а саме ч. 1 ст. 9, у якій зазначено, що «Кожна людина має право на свободу та особисту недоторканність. Нікого не може бути піддано свавільному арешту чи триманню під вартою. Нікого не може бути позбавлено волі інакше, як на підставах, і відповідно до такої процедури, що визначені законом»;

– факт порушення вимог п. 1 ч. 3 ст. 104, п. 5 ст. 208 КПК України щодо наведення підстав затримання осіб, оскільки серед передбачених у ст. 208 КПК України підстав затримання уповноваженою службовою особою без ухвали слідчого судді, суду, підстава затримання особи у зв'язку з її перебуванням у міжнародному розшуку, ініціатором якого є компетентні органи іноземних держав, положеннями чинного КПК України не передбачена.

Важливо. Хоча КПК України не містить окремої підстави для затримання особи саме у зв'язку з її міжнародним розшуком іноземною державою (для притягнення до кримінальної відповідальності, виконання вироку), порядок затримання такої особи повинен відповідати

вимогам ст. ст. 104, 206, 208, 209, 213, 223, 234, 561, 581, 582 КПК України з урахуванням особливостей, встановлених розділом IX, що регламентує порядок міжнародного співробітництва у кримінальних провадженнях. Крім того, після завершення затримання необхідно вручати і пам'ятку про її права, як особи, що перебуває у розшуку та переслідується компетентними органами іноземної держави за вчинення на території цієї держави кримінального злочину, компетентні органи якої звернулися до України із запитом про надання правової допомоги у рамках міжнародного співробітництва з метою притягнення такої особи до кримінальної відповідальності, покарання, виконання вироку (див. Додаток 6). Дотримання вказаного порядку затримання на території України особи, яка переслідується іноземною державою за вчинення злочину на її території та перебуває у міжнародному розшуку, дозволить усунути додаткове підґрунтя щодо можливих підстав його оскарження в суді.

Обов'язкове інформування. Про факт затримання негайно надсилаються письмові повідомлення:

- прокурору відповідного району для вирішення питання про застосування екстрадиційного арешту, як запобіжного заходу;
- офіційній установі (консульству) країни, громадянином якої є затримана особа;
- відділу поліцейського міжнародного співробітництва відповідного ГУНП для подальшого сповіщення Департаменту Інтерполу;

Порядок затримання особи та забезпечення її прав (згідно зі ст. 208 КПК). Уповноважена особа, яка здійснила затримання розшукуваної особи, зобов'язана одразу виконати такі дії:

Роз'яснення прав затриманому. Уповноважена особа повинна повідомити затриманому (мовою, яку він розуміє) підстави та причину затримання (у зв'язку з яким кримінальним правопорушенням його здійснено).

Крім того, затриманому мають бути роз'яснені його процесуальні права, передбачені КПК, включаючи:

- право на захисника;
- право на медичну допомогу;
- право давати пояснення / показання або зберігати мовчання щодо підозри;
- право вимагати негайного повідомлення про затримання та місце перебування інших осіб (згідно зі ст. 213 КПК);
- право вимагати перевірки обґрунтованості затримання.

Складання та оформлення протоколу затримання. Факт

затримання оформлюється протоколом. Окрім відомостей, зазначених у статті 104 КПК, протокол обов'язково повинен містити такі дані (ст. 209 КПК):

- точне місце, дату та час (година і хвилини) затримання;
- підстави затримання;
- результати особистого обшуку;
- клопотання, заяви чи скарги від затриманої особи, якщо такі були;
- повний перелік процесуальних прав затриманого з врученням йому відповідної пам'ятки (Додаток № 7).

Засвідчення та розсилка протоколу затримання.

- протокол підписується особою, що його склала, та затриманою особою;
- копія протоколу негайно вручається затриманому під підпис, а також надсилається прокурору.

У разі неможливості/відмови підписання протоколу:

- якщо затримана особа не може підписати протокол (через фізичні вади або інші причини), ознайомлення відбувається у присутності захисника (законного представника). Захисник своїм підписом засвідчує зміст протоколу та факт неможливості його підписання затриманим;
- якщо затримана особа відмовляється підписувати протокол, це зазначається в ньому. Затриманому надається право додати до протоколу письмові пояснення щодо причин відмови;
- факт відмови від підпису та надання пояснень засвідчується підписом захисника (законного представника), а за його відсутності – понятих.

Правовою підставою для затримання особи з метою екстрадиції є один із двох документів: 1) процесуальний документ, що підтверджує міжнародний розшук особи у зв'язку зі скоєнням нею злочину за кордоном; 2) клопотання компетентного органу іноземної держави (запитувача) про взяття особи під варту до моменту надходження офіційного запиту про видачу.

Крім того, для забезпечення ефективності цих норм органи Національної поліції зобов'язані завжди перевіряти інформацію про міжнародний розшук щодо всіх затриманих осіб (за будь-яке правопорушення).

Обов'язки прокурора при затриманні

Прокурор виконує низку обов'язкових перевірок щодо затриманої особи, оголошеної в міжнародний розшук іноземними органами:

1. Законність затримання. Перевіряє дотримання законодавства України та міжнародних договорів щодо порядку, підстав і мотивів затримання.

2. Ідентифікація. Переконається, що затримана особа дійсно є тією, що перебуває в розшуку.

3. Можливість екстрадиції. Перевіряє можливість видачі (екстрадиції) особи запитуючій державі та наявність відповідної правової підстави для такої видачі.

4. Сповіднення. негайно складає та направляє повідомлення про затримання особи, розшукуваної іноземними органами, до регіональної прокуратури у межах своєї юрисдикції.

Проблеми ідентифікації та міжнародна співпраця. У практиці часто виникають ситуації, коли затримана особа не має документів, що посвідчують особу, або використовує підроблені документи. У таких випадках, коли виникають ускладнення з ідентифікацією, центральний орган України має право звернутися до запитуючої держави по додаткову інформацію. Це можуть бути документи, фотографії, дактилоскопічні картки тощо, необхідні для встановлення особи.

Цей правовий механізм закріплений у міжнародному праві. Стаття 13 Європейської конвенції 1957 року та частина 2 статті 5 Договору про видачу правопорушників між Україною та Іраном (2004 р.) дозволяють запитуваній стороні вимагати від іншої сторони надання додаткових документів або інформації та встановлювати термін для їх отримання.

Також на практиці існують випадки негайного звільнення особи, затриманої з метою екстрадиції. Розглянемо основні вимоги щодо негайного звільнення такої особи. Так, затримана особа, що розшукується іноземною державою, підлягає негайному звільненню у двох основних випадках:

1. Процесуальні порушення (перебіг строку): *якщо протягом шістдесяти годин з моменту затримання особа не була доставлена до слідчого судді для розгляду клопотання про обрання запобіжного заходу (тимчасового або екстрадиційного арешту).*

2. *Наявність перешкод для екстрадиції: особа звільняється, якщо встановлено будь-яку з обставин, за яких видача (екстрадиція) не може бути здійснена:*

- громадянство (коли затримана особа є громадянином України);
- захищений статус. Особі в Україні надано статус біженця, додатковий або тимчасовий захист. У такому випадку вона не може бути видана державі, де її здоров'ю, життю чи свободі загрожує небезпека через расу, релігію, національність, громадянство, належність до певної соціальної групи чи за політичні переконання (якщо інше не передбачено

міжнародним договором);

- відсутність покарання. Злочин, за який запитується видача затриманої особи, не передбачає позбавлення волі згідно із законодавством України;

- строки давності. У запитуваній державі закінчилися строки давності притягнення до кримінальної відповідальності затриманої особи або виконання вироку за цей злочин;

- відсутність запиту. Ініціатор розшуку не підтвердив свій намір про видачу йому затриманої особи на території України і перестав вимагати її видачу. Тобто від компетентного органу іноземної держави не надійшов протягом 40 діб, або іншого строку, визначеного міжнародним договором (ч. 1 ст. 583 КПК України) офіційний запит про видачу затриманої особи;

- ненадання матеріалів. Компетентний орган іноземної держави не надав додаткових матеріалів/даних щодо вирішення питань, передбачених за процедурою екстрадиції, незважаючи на такий запит, що надійшов до нього від Офісу Генерального прокурора України. Вказане унеможлиблює прийняття рішення про екстрадицію особи;

- колізія з договорами. Видача особи суперечить міжнародним зобов'язанням України;

- декриміналізація. Правопорушення, у зв'язку з яким розшукується особа, не є кримінально караним згідно із законодавством України.

При цьому не слід забувати про права затриманого та дії правоохоронних органів з метою дотримання прав затриманої особи, відносно якої узгоджено питання про екстрадицію.

Право на захисника та обов'язок його забезпечення

Особа, розшукувана іноземною державою, має невід'ємне право на захисника на всіх етапах екстрадиційного процесу (ст. 48, п. 2 ч. 1 ст. 581 КПК України).

- *Обов'язок повідомлення.* Службова особа будь-якого правоохоронного органу (Національної поліції, СБУ, ДПСУ тощо), яка здійснила затримання, зобов'язана негайно повідомити про це орган, уповноважений на надання безоплатної правової допомоги (Центр БПД), згідно зі ст. 213 та Законом України «Про безоплатну правову допомогу».

- *Забезпечення присуття.* Правоохоронці повинні забезпечити присуття призначеного адвоката до місця проведення процесуальних дій у необхідний час, або повідомити відповідний Центр БПД про неприбуття, або прибуття із запізненням призначеного за відповідним дорученням адвоката.

- *Реалізація прав.* Права захисника (згідно з КПК України та Законом України «Про адвокатуру») реалізуються виключно в межах, пов'язаних із процедурою екстрадиції. Інші процесуальні права (як обвинуваченого/засудженого) реалізуються за місцем основного

кримінального провадження, у якому особу оголошено в розшук.

– *Призначення захисника.* Призначення адвоката для захисту особи через Центр БПД є обов'язковим, і вимога про призначення, висунута службовою особою або судом, є обов'язковою для керівника Центру.

Право на перекладача. *Якщо особа, щодо якої розглядається питання про видачу, не володіє державною мовою, їй гарантується (ч. 2 ст. 581, ст. 68 КПК):*

– право робити заяви, заявляти клопотання та виступати в суді мовою, якою вона володіє;

– право користуватися послугами перекладача;

– право отримати переклад судового рішення та рішення центрального органу України мовою, якою вона користувалася.

Забезпеченням цих прав, а також подальшими процесуальними заходами (ст. ст. 583–587, 589, 590 КПК) опікується прокурор.

Зокрема, прокурор місцевої прокуратури:

– вживає заходів для обрання екстрадиційного арешту;

– повідомляє регіонального прокурора для подальшого сповіщення Офісу Генеральної прокуратури України (що є центральним органом) з метою отримання необхідних екстрадиційних матеріалів від іноземної держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ахтирська Н. М. Міжнародне співробітництво під час кримінального провадження: теоретичні та практичні аспекти: монографія. Київ: Логос, 2019 р. URL.:<https://www.nsj.gov.ua/files/1722510766%D0%9C%D1%96%D0%B6%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D0%B5%20%D1%81%D0%BF%D1%96%D0%B2%D1%80%D0%BE%D0%B1%D1%96%D1%82%D0%BD%D0%B8%D1%86%D1%82%D0%B2%D0%BE.pdf>.

2. Бадалова Т. Г., Федченко В. М. Екстрадиція як форма міжнародної правової допомоги у кримінальному провадженні: дис. ... д-ра філос. : 081 Право. Дніпро, 2025. 257 с. URL : <https://dduvs.edu.ua/wp-content/uploads/files/Structure/science/rada/rn-2025/021/-d.pdf>.

3. Березняк В. С., Павлова Н. В., Паустовська Н. К., Федченко В. М., Філянїна Л. А. Міжнародне співробітництво у сфері кримінального провадження за законодавством України та Республіки Молдова: навчальний посібник; ДДУВС. МВС Республіки Молдова академія «Штефан Чел Марє». Київ. 2019 р. URL : <https://er.dduvs.edu.ua/bitstream/123456789/5096/2/%d0%9f%d0%be%d1%81%d1%96%d0%b1%d0%bd%d0%b8%d0%ba2-1-9.pdf>.

4. Блажівський Є., Козьяков І., Толочко О. Міжнародне співробітництво під час кримінального провадження : науково-практичний посібник / за заг. ред. Л. Фролової. Київ : Алерта, 2013. 348 с.

5. Гаазька конвенція, що скасовує вимогу легалізації іноземних офіційних документів, 1961 року. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_082#Text.

6. Галаган В. І., Басиста І. В., Удовенко Ж. В. Повноваження прокурора на проведення процесуальних дій у кримінальному провадженні: окремі проблеми. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2023. Вип. № 1. URL: <https://lj.journal.kspu.edu/index.php/lj/article/view/365/338>.

7. Дисциплінарний статут Національної поліції України, затверджений Законом України від 15.03.2018 року № 2337-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2337-19#Text>.

8. Договір між Україною та Ісламською Республікою Іран про видачу правопорушників від 11.05.2004 року. Ратифікований Законом України від 06.05.2005 № 2752-IV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/364_027#Text.

9. Договір між Україною та Республікою Польща «Про взаємну правову допомогу та правові відносини у цивільних і кримінальних справах» від 24 травня 1993 року, ратифікований Постановою ВР №3941-

ХІІ від 04.02.1994. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/616_174#Text.

10. Договір між Україною та Сполученими Штатами Америки про взаємну правову допомогу у кримінальних справах від 22.07.1998. Ратифікований із заявами і застереженнями Законом України від 10.02.2000. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/840_019#Text.

11. Європейська конвенція про видачу правопорушників 13.12.1957 року. Ратифікована із заявами і застереженнями Законом України від 16.01.1998 № 43/98-ВР. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_033#Text.

12. Європейський ордер на арешт та Європейський наказ про розслідування (ЄНР, *European Investigation Order – EIO*) URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32014L0041>.

13. Європейська конвенція про взаємну допомогу у кримінальних справах від 20.04.1959. Ратифікована із заявами і застереженнями Законом України від 08.11.2001 URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_036#Text.

14. Закон № 302/2004 про міжнародну судову співпрацю у кримінальних справах (*Legea nr. 302/2004 privind cooperarea judiciară internațională în materie penală*) URL: <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/53158>.

15. Про Національну поліцію : Закон України від 23.12.2015 № 900-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>.

16. Про безоплатну правову допомогу : Закон України від 10.04.2023 № 3022-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-17#Text>.

17. Зведений федеральний закон: Повні правові положення Кримінально-процесуального кодексу 1975, редакція від 21 жовтня 2025 року URL : <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10002326>.

18. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_789#Text.

19. Кримінальний процесуальний кодекс Республіки Польща (*Kodeks postępowania karnego*, скорочено KPK) URL : <https://jurkniga.ua/contents/kriminalniy-kodeks-respubliki-polshcha.pdf?srsId=AfmBOopvVOOg6EkrhrKRWJ-vViqLbbo9CnUxPWKtPiTdyVmWmlxDO31e>.

20. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.

21. Кримінально-процесуальний кодекс Румунії (*Codul de procedură penală*) URL: <http://www.avocatura.com/11491-noul-cod-penal.html>.

22. Кримінально-процесуальний кодекс Франції (*Code de procédure pénale*) URL: https://wipolex-res.wipo.int/edocs/lexdocs/laws/fr/fr/fr629fr_1.pdf?Expires=1762938087&Signature=Y3aYm~zvsXGy6gNrwcLf dVrSu7iOE5la9BZ365bSWrFRa6ETP88awFP6sy-0hJqAIyrSrQUeA3hVeheewsUIWfOpu8u7mbYO~hqbbIFzUxPmxajIcSIK-QwNen8D4PYFQKCVwy7ZminM2HUF2MI21y0MlXKrKMRhz5xOOtMFmYauXj4S7s5aDzk4Cp~3FI038sryztBb8XVbYXfJUnDACJME~PLIyLD5sXedebWgcnnVGIjzljzVWWFyisKY24LLp1tJSZH34UPFAvQwhTp4FfTZMRktecl3Fje9nsizxfVV~WZQNdnbyInnbJTuszuNOSndaI8HYPPqEQuc7QA__&Key-Pair-Id=K1QGBX7Y6FHYJN.

23. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права, ратифіковані Україною 19.10.1973. URL.: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text.

24. Про затвердження особливостей здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для замовників, передбачених Законом України «Про публічні закупівлі» : постанова Кабінету Міністрів України № 1178 від 12.11.2022 URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1178-2022-%D0%BF#Text>.

25. Про адвокатуру та адвокатську діяльність : Закон України від 05.07.2012 р. № 5076-VI. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text>.

26. Про ефективне використання державних коштів : постанова Кабінету Міністрів України від 11.10.2016 № 710. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/710-2016-%D0%BF#Text>.

27. Про затвердження Інструкції про порядок використання правоохоронними органами України інформаційної системи Міжнародної організації кримінальної поліції – Інтерпол : наказ Міністерства внутрішніх справ України, Офісу Генерального прокурора, Національного антикорупційного бюро України, Служби безпеки України, Державного бюро розслідувань, Міністерства фінансів України, Міністерства юстиції України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0849-20#Text>.

28. Про затвердження Інструкції про порядок здійснення міжнародного співробітництва з питань взаємної правової допомоги, видачі правопорушників (екстрадиції), передачі (прийняття) засуджених осіб, виконання вироків та інших питань міжнародного судового співробітництва у кримінальному провадженні під час судового провадження : наказ Міністерства юстиції України від 19.08.2019 № 2599/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0956-19#Text>.

29. Про затвердження Порядку ведення Державною міграційною службою України Довідково-інформаційного реєстру перекладачів:

Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 11 березня 2013 р. № 228. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0801-13#Text>.

30. Про затвердження Правил проставлення апостиля на офіційних документах, призначених для використання на території інших держав : наказ Міністерства закордонних справ України, Міністерства освіти і науки України та Міністерства юстиції України від 12 грудня 2003 року № 1151/8472. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1151-03#Text>.

31. Про організацію діяльності слідчих підрозділів Національної поліції України. Наказ Міністерства внутрішніх справ України № 570 від 06.07.2017 URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0919-17#Text>.

32. Про організацію роботи органів прокуратури України у сфері міжнародного співробітництва. Наказ Офісу Генерального прокурора № 258 від 12.09.2023. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0258905-23#n97>

33. Про прокуратуру : Закон України від 14.10.2014 № 1697-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18>.

34. Регламент внутрішнього функціонування загальних організаційних підрозділів прокуратури Республіки Польща (Regulamin wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury). URL: <https://sip.lex.pl/akty-prawne/dzu-dziennik-ustaw/regulamin-wewnetrznego-urzedowania-powszechnych-jednostek-18300644>.

35. Скрябін О. М. Окремі аспекти участі перекладача в кримінальному провадженні. *Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки*. 2020. № 2. URL.: <https://law.journalsofznu.zp.ua/archive/visnik-2-2020/23.pdf>.

36. Статут міжнародної організації кримінальної поліції. Інтерпол, 1992. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_142#Text.

37. Ухвала Личаківського районного суду м. Львова від 18.01.2018 р. по справі № 463/322/18. URL: <https://zakononline.com.ua/court-decisions/show/71677165>.

38. Ухвала слідчого судді Черкаського районного суду Черкаської області від 25.03.2023 р. №111099189 у справі № 711/886/18. URL: <https://youcontrol.com.ua/ru/catalog/court-document/111099189/>.

39. Федеральний закон від 4 грудня 1979 року про екстрадицію та взаємну правову допомогу у кримінальних справах (нім. *Bundesgesetz über die Auslieferung und die Rechtshilfe in Strafsachen*) URL: [https://sherloc.unodc.org/cld/uploads/res//uncac/LegalLibrary/Austria/Laws/Austria%20Federal%20Law%20on%20Extradition%20and%20Mutual%20Assistance%20in%20Criminal%20Matters%201979%20\(As%20Amended%202003\).pdf](https://sherloc.unodc.org/cld/uploads/res//uncac/LegalLibrary/Austria/Laws/Austria%20Federal%20Law%20on%20Extradition%20and%20Mutual%20Assistance%20in%20Criminal%20Matters%201979%20(As%20Amended%202003).pdf).

40. Федченко В. М., Бадалова Т. Г. Інтерпол, як суб'єкт екстрадиційних правовідносин у кримінальному провадженні. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: право, публічне управління та адміністрування*. 2022. Вип. 4. URL: <https://reicst.com.ua/pmtl/article/view/2022-4-01-06/2022-4-01-06>.

41. Федченко В. М., Бадалова Т. Г. Порядок направлення запитів про надання міжнародної правової допомоги у кримінальному провадженні в рамках екстрадиції : метод. рекомендації. Дніпро : ДДУВС, 2024. URL : <https://er.dduvs.edu.ua/bitstream/123456789/13028/1/%d0%9c%d0%a0%20%d0%95%d0%ba%d1%81%d1%82%d1%80%d0%b0%d0%b4%d0%b8%d1%86%d1%96%d1%8f.pdf>.

42. Ховпун О. С., Савченко Р. С. Особливості екстрадиційного арешту: практика Європейського суду з прав людини. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2022. Вип. № 3. URL: http://pjuv.nuoua.od.ua/v3_2022/23.pdf.

43. Шаповалова І. С., Зімін М. В., Іваніна Ю. І. та ін. Слідчий суддя: актуальні питання діяльності : посібник для суддів. Київ : Національна школа суддів. 2024 URL.: [https://nsj.gov.ua/files/1723124252240807_1443_PosibnSUD_SlidchiySuddya%20\(1\).pdf](https://nsj.gov.ua/files/1723124252240807_1443_PosibnSUD_SlidchiySuddya%20(1).pdf).

44. Greek law digest 07.12.2018. URL: <https://www.greeklawdigest.gr/topics/judicial-system/item/299-procedure-before-criminal-courts#:~:text=Sources%20of%20Law,national%20law%20 after%20their%20enactmet>.

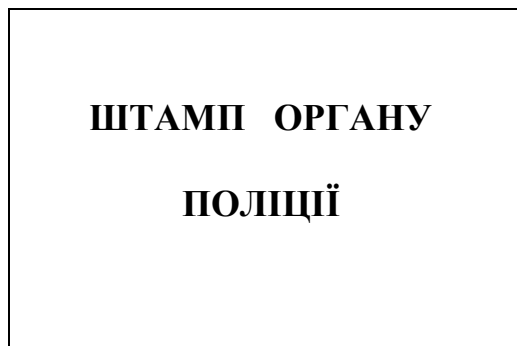
45. John O'Shea University of Surrey Daniel Webber Lex Graeca Greek Code of Criminal Procedure – An English translation September 2022. URL : https://www.researchgate.net/publication/375754462_Greek_Code_of_Criminal_Procedure_-_An_Englsh_translation#:~:text=Abstract,terms%20 encountered%20in%20the%20Coe.

46. Mutual legal assistance treaty: Wikipedia. The Free Encyclopedia. URL : https://en.wikipedia.org/wiki/Mutual_legal_assistance_treaty.

ДОДАТКИ

Додаток 1

ТИПОВИЙ ЗРАЗОК ЛИСТА ДО КОНТРОЛЮЮЧОГО ОРГАНУ ПРО ПРОДОВЖЕННЯ ТЕРМІНУ ВИКОНАННЯ МІЖНАРОДНОГО ЗАПИТУ.

Начальнику (або прокурору) відділу

назва органу поліції (управління) або назва відповідної

прокуратури

спеціальне звання, у разі якщо орган поліції, прізвище та ім'я

Про результати виконання запиту

Шановна (ний) пане (пані) _____
спеціальне звання, у разі якщо орган поліції, або прокурор

_____ 20 _____ року до _____ ГУНП
(дата) рік назва підрозділу поліції, або прокуратури

_____ області з _____
назва області назва підрозділу поліції,

_____ надійшов
або органу прокуратури

міжнародний запит компетентних органів _____ про
назва іноземної держава

надання правової допомоги у кримінальному провадженні № _____
номер справи, провадження

в частині проведення процесуальних дій _____.
Опис необхідних процесуальних дій

У ході виконання вказаного запиту СВ _____ ГУНП в

назва підрозділу поліції

_____ області вжито заходи у порядку ст. 160 КПК

назва області

України та отримано ухвалу _____ районного суду м. _____

назва суду

назва міста

про відкриття банківської таємниці та отримання інформації про відкриття банківських рахунків, вказаних у міжнародному запиті компетентних органів

назва компетентних органів іноземної держави

_____ 20 _____ вищевказану ухвалу направлено до

дата

рік

_____ юридична адреса: _____

назва установи

адреса установи

(№ _____ від _____).

Номер реєстрації

дата

Враховуючи вищевикладене, просимо клопотати перед Офісом Генеральної прокуратури України про продовження терміну виконання клопотання до _____ 20 _____ року.

Дата

рік

Після виконання запиту отримані матеріали буде направлено до

_____.

Назва підрозділу поліції/ прокуратури

З повагою

дані керівника (посада,
служба органу поліції)

поліції

звання

(підпис)

прізвище, ім'я

ТИПОВИЙ ЗРАЗОК КЛОПОТАННЯ ПРО НАДАННЯ ТИМЧАСОВОГО
ДОСТУПУ ДО РЕЧЕЙ ТА ДОКУМЕНТІВ.

Слідчому судді
_____ районного суду
м. _____

КЛОПОТАННЯ
про отримання тимчасового доступу до документів

м. _____ «__» _____ року
місяць рік

Слідчий СВ _____ РУП
№ _____

назва відділу поліції назва міського районного управління
ГУНП в _____ області _____ поліції
(назва області) (спеціальне звання)

_____ розглянувши матеріали
ПІБ співробітника поліції
міжнародного запиту компетентних органів _____ про
(назва іноземної держави)
надання правової допомоги у кримінальній справі № _____.
(номер справи, провадження)

ВСТАНОВИВ:

_____ 20 _____ року від _____ в
дата місяць рік назва органу, який доручив виконання запиту
_____ області до _____
назва відповідної області назва органу, до якого надійшли матеріали

_____ надійшли матеріали
міжнародного запиту
міжнародного запиту компетентних органів _____
назва іноземної держави
про надання правової допомоги у кримінальній справі № _____
номер справи, провадження

_____ від _____ 20 _____ року.
Компетентних органів іноземної держави дата, місяць рік

Згідно матеріалів міжнародного запиту встановлено, що

_____ Короткий опис події (фабула) яка передбачена в матеріалах міжнародного запиту

Враховуючи вищевикладені обставини, компетентні органи _____ у своєму міжнародному

назва іноземної держави

запиті, керуючись вимогами ст. 3 та ч. 1 ст. 15 Європейської конвенції про правову допомогу у кримінальних справах, ратифікованою Україною із заявами і застереженнями Законом України від 16.01.1998 № 44/98 – ВР та вимогами статей Договору між _____ та Україною про взаємну

назва іноземної країни

правову допомогу у кримінальних та цивільних справах від _____ р.,

дата

просить ідентифікувати власників банківських рахунків _____,

назва установи відповідного банку та юридична адреса

відкритих на ім'я _____.

Дані осіб (ПІБ, рік народження, адреса реєстрації)

Також додатково компетентними органами _____ надано перелік банківських рахунків, які

назва іноземної країни

потрібно ідентифікувати:

№ з/п	№ рахунку банківської установи	ПІБ, рік народження	Адреса реєстрації
1	=====	=====	=====
2	=====	=====	=====

Як зазначено компетентними органами _____

назва іноземної країни

встановлені № банківських рахунків належать _____ з

назва банківської установи

місцезнаходженням за адресою: _____.

адреса банківської установи

Згідно з відомостями з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань, отриманих _____:

назва відповідного органу, який отримав такі відомості

назва банківської установи

zareestrowana za juridyczną adresą: _____.

юридична адреса банківської установи

Враховуючи вищевикладене, існує необхідність в отриманні інформації в рамках надання міжнародної правової допомоги, яка знаходиться безпосередньо у володінні _____,

назва та юридична адреса банківської установи

(ЄРДПОУ _____).

Так, відповідно до статті 60 Закону України «Про банки та банківську діяльність» інформація щодо діяльності та фінансового стану клієнта, яка стала відомою банку у процесі обслуговування клієнта та взаємовідносин з ним чи третім особам при наданні послуг банку, є банківською таємницею.

Згідно зі ст. 2 КПК України завданням кримінального провадження є захист особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень, охорона прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження, а також забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування і судового розгляду з тим, щоб кожний, хто вчинив кримінальне правопорушення, був притягнутий до відповідальності в міру своєї вини, жоден невинуватий не був обвинувачений або засуджений, жодна особа не була піддана необґрунтованому процесуальному примусу і щоб до кожного учасника кримінального провадження була застосована належна правова процедура.

Відповідно до ч. 1 ст. 132 КПК України, заходи забезпечення кримінального провадження застосовуються на підставі ухвали слідчого судді або суду, за винятком випадків, передбачених цим Кодексом.

Згідно з ч. 1 ст. 159 КПК України тимчасовий доступ до речей і документів полягає у наданні стороні кримінального провадження особою, у володінні якої знаходяться такі речі і документи, можливості ознайомитися з ними, зробити їх копії та вилучити їх (здійснити їх виїмку).

Іншим способом розкрити таємницю для отримання інформації та документів, які мають доказове значення за вказаним кримінальним провадженням, неможливо.

Інформація та документи, отримані в результаті реалізації цього клопотання, не будуть використовуватися для інших цілей, крім тієї, що зазначена у клопотанні.

Керуючись ст.ст. 4, 40, 131, 132, 159-166, 551-572 КПК України, на підставі статей 1, 3 та 15 Європейської конвенції про взаємну правову допомогу у кримінальних справах, Другого додаткового протоколу до вказаної конвенції, Угоди між _____ та Україною про правову допомогу
назва іноземної держави

та правові відносини у цивільних та кримінальних справах, Угоди між Міністерством юстиції _____ і Офісом Генеральної
назва іноземної держави
прокуратури України щодо реалізації статті _____ згаданої угоди та на основі положень інших договорів, які чинні між нашими державами,

ПРОШУ:

Надати слідчому СВ _____
назва підрозділу поліції

ГУНП в _____ області _____ поліції
назва відповідної області звання

_____ доступ до документів, які
ПІБ посадової особи

ТИПОВИЙ ЗРАЗОК ПРОТОКОЛУ ОГЛЯДУ ТИМЧАСОВО
ВИЛУЧЕНИХ РЕЧЕЙ ТА ДОКУМЕНТІВ

ПРОТОКОЛ ОГЛЯДУ КОМПАКТ-ДИСКА

М. _____ 20____ року
назва міста дата рік

Огляд розпочато _____ годин _____ хвилин
Огляд закінчено _____ годин _____ хвилин

Слідчий СВ _____ ГУНП у _____ області
назва підрозділу поліції назва області
_____ поліції _____ на підставі ухвали слідчого судді
звання ПІБ
_____ М. _____ Від _____,
назва суду назва міста дата
справа № _____ відповідно до ст.ст. 4, 15, 104, 105, 106, 237, 233, 561, 558
КПК України:
номер справи

В присутності понятих: поняті не залучалися

Для проведення огляду застосовується спеціальний технічний пристрій, а саме: службовий персональний комп'ютер, який має унікальну мережу MAC-адресат: _____ та оптичний привід марки _____
посилання на адресат марка пристрою приводу

Проведеним оглядом встановлено:

Об'єктом огляду є компакт-диск (або флешносія) марки _____ з написом на поверхні « _____ » який був
вказати марку зазначити надпис
вилучений у юридичної особи _____ на підставі ухвали
ззначити назву установи, підприємства
слідчого судді _____ М. _____ (Справа № _____).
назва суду назва міста номер справи

Безпосереднім об'єктом огляду є інформаційний зміст зазначеного компакт-диска (або флешносія) об'ємом 5,10 Мб.

5) Для огляду інформаційного змісту вказаний компакт-диск поміщається до оптичного приводу вищевказаного службового комп'ютера. Після чого на екрані монітора з'являється вікно, в якому розташований перелік жорстких дисків та перелік пристроїв зі знімними носіями (на малюнку)

ТИПОВИЙ ЗРАЗОК ПРОГРАМИ ПРИЇЗДУ ІНОЗЕМНОЇ ДЕЛЕГАЦІЇ, ЯКІЙ
ОГПУ НАДАНО ДОЗВІЛ НА ПРИСУТНІСТЬ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ
ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ДІЙ

ЗАТВЕРДЖУЮ

посада керівника
_____ Національної поліції
підрозділ
В _____ області
назва області
_____ поліції
спеціальне звання
_____ прізвище, ім'я
_____ .20 _____ року
дата рік

ЗВІТ

Про перебування представників компетентних органів
_____ в адмінбудівлі
назва іноземної держави
_____ ГУНП
назва органу
У _____ області
назва області

Перший день:

_____ **20** _____ року
дата рік

о _____ годин _____ хвилин прибуття представників компетентних
органів _____ співробітника Служби
назва іноземної держави
_____, співробітника
назва служби, підрозділу, ПІБ, спеціальне звання
_____ ДО М. _____
назва служби, підрозділу, ПІБ, спеціальне звання назва міста

Другий день:

_____ **20** _____ року
дата рік

о _____ годин _____ хвилин прибуття представників компетентних

органів _____ співробітника Служби
назва іноземної держави
_____, співробітника
назва служби, підрозділу, ПІБ, спеціальне звання
разом з _____
назва служби, підрозділу, ПІБ, спеціальне звання
ГУНП у _____ області до адміністративної будівлі
назва області
_____ ГУНП у _____ області
назва органу поліції
назва області
планування проведення процесуальних дій на території м. _____
назва міста

Третій день:

_____ **20** _____ року
дата рік

з о _____ годин _____ хвилин до о _____ годин _____ хвилин,
згідно з вимогами міжнародного запиту компетентних органів
_____, слідчим _____ ГУНП у
назва іноземної держави
назва служби, підрозділу, ПІБ, спеціальне звання
_____ області у присутності представників
назва області
_____ проведено слідчі (розшукові дії), направлені на

_____. У ході проведення слідчих
опис обсягу необхідних слідчих (розшукових) дій
(розшуковий) дій _____
опис процесуальних дій та речей (документів), які необхідно вилучити
о _____ годин _____ хвилин переїзд представників компетентних органів
_____ до готелю « _____ » в м. _____
Назва іноземної держави
назва готелю
назва міста

Четвертий день:

_____ **20** _____ року
дата рік

Від'їзд представників компетентних органів _____ до
назва іноземної держави
М. _____
назва міста

Під час перебування представників _____ передумов
для розголошення державної таємниці не виникло.

Посада особи (керівника)
назва підрозділу поліції
ГУНП в _____ області
назва відповідної області
_____ поліції
спеціальне звання _____ (підпис) _____ прізвище, ім'я

ТИПОВИЙ ЗРАЗОК ПРОТОКОЛУ ПРО ВРУЧЕННЯ ДОКУМЕНТІВ

ПРОТОКОЛ
про вручення документів

М. _____ « _____ » _____ 20__ року
назва міста дата місяць рік

_____ (посада, назва органу, звання, ПІБ)

на виконання міжнародного запиту компетентних органів
_____ про надання міжнародної допомоги у
назва іноземної держави

кримінальному провадженні № _____ відповідно до вимог
номер кримінального провадження (справи)

ст. ст. 4, 104, 564 КПК України склав цей протокол про те, що о « _____ »

годині « _____ » хвилин _____,

годин

хвилин

ПІБ особи, якій вручається документ

_____ р. н. вручив _____

дата народження

назва документа, який необхідно вручити

на одному аркуші та переклад _____ на 2 аркушах.

назва документа

_____ на одному аркуші

назва документа

та переклад _____ на 2 аркушах отримала. Написано

назва документа

власноручно.

_____ (дата)

_____ (підпис)

_____ (прізвище, ініціали)

До протоколу додається копія _____ на
назва документа

одному аркуші та переклад _____ з підписом
назва документа

ПІБ

З протоколом ознайомлені: (підпис) _____
ПІБ

Протокол склав:

_____ посада службової особи

_____ назва підрозділу поліції

ГУНП в _____ області

назва відповідної області

_____ поліції

_____ спеціальне звання

_____ (підпис)

_____ прізвище, ім'я

ТИПОВИЙ ЗРАЗОК ПРОТОКОЛУ ЗАТРИМАННЯ ОСОБИ,
ЯКА ОГОЛОШЕНА ІНОЗЕМНОЮ ДЕРЖАВОЮ
У РОЗШУК (МІЖНАРОДНИЙ) У ЗВ'ЯЗКУ ІЗ ВЧИНЕННЯМ
КРИМІНАЛЬНОГО ЗЛОЧИНУ НА ЇЇ ТЕРИТОРІЇ

ПРОТОКОЛ

**затримання особи, яка розшукується іноземною державою у зв'язку
із вчиненням кримінального злочину**

Місто _____ дата _____
час складання _____

Службова особа, яка здійснила затримання особи, яка розшукується

_____ посада, місце роботи, спеціальне звання, П.І.Б _____

Дата, час (година, хвилина), місце здійснення фактичного затримання особи,
яка перебуває у розшуку _____

У присутності осіб _____

яким заздалегідь повідомлено про застосування технічних засобів фіксації,
умови та порядок їх використання:

(характеристики технічних засобів фіксації та носіїв інформації, які застосовуються при проведенні
процесуальної дії, підписи осіб)

Відповідно до ст. ст. 4, 104, 206, 208, 209, 213, 223, 234, 561, 581, 582 КПК
України з урахуванням особливостей, встановлених розділом ІХ, що
регламентує порядок міжнародного співробітництва у кримінальних
провадженнях, здійснив затримання
особи _____

(анкетні дані затриманої особи, дата народження, громадянство, особа без громадянства, місце проживання,
перебування, мова, якою володіє

Від затриманої особи, присутніх заяв, повідомлень, зауважень

(заявності вказується їх зміст)

Підпис затриманого _____

Підпис _____

присутніх _____

Підпис особи, яка склала протокол _____

ТИПОВИЙ ЗРАЗОК ПАМ'ЯТКИ
ПРО ПРОЦЕСУАЛЬНІ ПРАВА ЗАТРИМАНОЇ ОСОБИ, ЯКА ОГОЛОШЕНА
ІНОЗЕМНОЮ ДЕРЖАВОЮ У РОЗШУК (МІЖНАРОДНИЙ) У ЗВ'ЯЗКУ
З ВЧИНЕННЯМ КРИМІНАЛЬНОГО ЗЛОЧИНУ НА ЇЇ ТЕРИТОРІЇ

ПАМ'ЯТКА
про процесуальні права

(анкетні дані затриманої особи)

**затриманої особи у зв'язку з її розшуком іноземною державою за
вчинення кримінального злочину**

Місто

дата

Затриманій особі у присутності _____

(перекладача, захисника, представника консульства, посольства)

повідомлено зрозумілою для неї мовою підстави затримання та за вчинення якого кримінального злочину вона розшукується компетентними органами іноземної держави.

Підписи затриманої особи та присутніх

Затриманій особі роз'яснено, що вона має право:

- 1) отримувати медичну допомогу, повідомити своїх родичів, членів сім'ї чи інших осіб (за вибором) про своє затримання і місце перебування відповідно до положень ст. 213 КПК України;
- 2) знати про свої права, як особи, що затримана у зв'язку з розшуком іноземною державою за вчинення кримінального злочину на її території;
- 3) знати, у зв'язку з яким кримінальним злочином надійшов запит про її можливу видачу (екстрадицію);
- 4) мати захисника і побачення з ним за умов, що забезпечують конфіденційність спілкування, на присутність захисника під час допитів;
- 5) на зустрічі з представником дипломатичної чи консульської установи своєї держави;

- 6) брати участь у розгляді судом питань, пов'язаних з її триманням під вартою і запитом про її видачу (екстрадицію);
- 7) ознайомлюватися із запитом про видачу (екстрадицію) або одержати його копію;
- 8) оскаржувати рішення про тримання під вартою, про задоволення запиту про видачу (екстрадицію);
- 9) висловлювати в судовому засіданні свою думку щодо запиту про видачу (екстрадицію), робити заяви, заявляти клопотання, виступати в суді мовою, якою вона володіє, користуватися послугами перекладача, а також отримати переклад процесуальних документів і судового рішення та рішення центрального органу України мовою, якою вона користувалася під час розгляду;
- 10) у будь-який час до прийняття рішення про видачу (екстрадицію) надати свою згоду на видачу (екстрадицію) з метою застосування процедури видачі (екстрадиції) у спрощеному порядку;
- 11) одночасно з наданням своєї згоди на видачу (екстрадицію) відмовитися від застосування спеціального правила щодо меж кримінальної відповідальності.

Пам'ятку склав та вручив:

підпис

ПІБ

Копію пам'ятки отримав:

підпис

ПІБ

Наукове видання

ПРОЦЕСУАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ТА АЛГОРИТМ ДІЙ
ЩОДО ВИКОНАННЯ ЗАПИТІВ ПРО МІЖНАРОДНУ ПРАВОВУ
ДОПОМОГУ У КРИМІНАЛЬНИХ СПРАВАХ
(ПРОВАДЖЕННЯХ)

Науково-практичні рекомендації

Колектив авторів

За загальною редакцією
доктора юридичних наук, професора,
заслуженого юриста України
М. С. Цуцкірідзе

Редактор, оригінал-макет – *А. В. Самотуга*
Коректор *М. С. Касян*

Підп. до друку 17.12.2025. Формат 60x84/16. Друк – цифровий. Гарнітура – Times.
Ум.-друк. арк. 5,12. Обл.-вид. арк. 5,50. Зам. № 07/25-мр

Надруковано у Дніпровському державному університеті внутрішніх справ
49005, м. Дніпро, просп. Науки, 26, sed@dduvs.edu.ua
Свідоцтво про внесення до державного реєстру ДК № 8112 від 13.06.2024